

*Knihy nemají být nábytkem,
který by zdobil dům.
Mají být potravou, která živí ducha.*

Francesco Petrarca

Pohádka

Pohádka je původně folklórní žánr závislý na ústní lidové slovesnosti.

Jde o vyprávění založené na básnické fantazii, zejména ze světa nadpřirozených jevů. Důležité je, že pohádkový příběh není původně vázán na podmínky reálného světa. Příběh samotný není vypravěčem prezentován jako pravdivý a posluchači zpravidla také nevěří, že by se mohl odehrát ve skutečnosti.

Po slohové stránce je pohádka charakteristická ustálenými začátky i závěry a doslovně opakovanými a přejímanými přímými řeči. Důležitou úlohu zde také sehrávají některá čísla, především číslo tři (trojí opakování, tři úkoly, předměty, bratři, sestry, sudičky atd.), dále pak často čísla sedm, devět, dvanáct, třináct, čtyřicet, sto. Ve výstavbě syžetu se uplatňuje gradace.

Figury a situace nejsou podrobně specifikovány, jsou poněkud obecné (v dalekém království, v hlubokém lese, starý král). Neuplatňuje se zde skutečná geografie, ani jména historických nebo současných postav. Děj se odehrává většinou v neurčité minulosti, nejsou tedy uváděny letopočty, stále jen obecné odkazy (za dávných časů). Vše je tedy nereálné a odehrává se ve fiktivním pohádkovém světě. Zdůrazněny jsou velké kontrasty: dobrý/zlý, velký/malý, bohatý/chudý, vznešený/prostý. I přes rozmanitost dějových zápletek, nestává se pohádka volnou hrou fantazie, vše má přísná pravidla.

Historický vývoj pohádky probíhá od starověku. Jisté zápletky mohou být až 6000 let staré (staré jako jazyková rodina). Tradovaná vyprávění však mohou být ještě starší. Základy evropské pohádky byly nalezeny ve staroindickém eposu (Pančatantra), ve staroegyptské literatuře (Anu a Bata, Rhampsinitův poklad). Pohádkové prvky lze též nalézt ve starověkých mýtech předního východu a v obsáhlých epických textech (Gilgameš), v antických textech (Amor a Psýché).

Literární zpracování pohádek přišlo ve středověku. Mezi prvními je Dekameron (1348) Giovanniho Boccaccia, údajně anglické dílo Gesta Romanorum, spis Giovanniho Francesca Straparoly Le piacevoli notti (1550), Pentameron (1634) Giambattisty Basileho. V roce 1696 vyšla pohádková sbírka Charlese Perraulta Pohádky matky Husy. Významné bylo vydání pohádek Tisíc a jedna noc (1704-1717). Důležitá byla rovněž sbírka Kinder und Hausmärchen (1812-1819) čítající 204 pohádkových textů, shromážděných bratry Grimmovými. Významným badatelským dílem je i Súpis slovenských rozprávok (1923-1931) od Jiřího Polívky. Autor zde pohádky rozdělil podle základních námětů (např. pohádky o nadpřirozených jevech, zvířecí atd.). Český badatel Václav Tille oproti tomu radí pohádky podle abecedy, u mezinárodně známých ponechává i originální název.

Gustave Doré: Obraz Matky Husy, jak čte pohádky.

Gustave Doré: Červená Karkulka.

Lidové (folklórní) pohádky jsou žánrem lidové slovesnosti a patří k nejstarším a nejrozšířenějším formám ústní slovesnosti. Každý národ, ale i menší sociální skupiny, odrážel svůj způsob života, vztahy dobra a zla, ve fiktivním či fantastickém příběhu, satiricky anebo humorně, kde hrdinové překonali útlak, bídu a chudobu a svou dobrosrdečností a mravností vítězí nad zlem, úklady lidí a draků (či jiných zlých fiktivních postav).

Specifikem českých pohádek je to, že zlo je v nich často napraveno. Jedinou neautorskou pohádkou vzniklou na našem území je patrně pohádka O dvanácti měsíčkách. Ani postava Honzy není zdejší.

Zajímavostí folklórních pohádek je, že v různých světových kulturách mají podobné rysy i přesto, že je téměř vyloučen kontakt těchto kultur. Podobné pohádky tak byly nalezeny v podání indiánských kmenů, u Arabů, ale i v Evropě. Podobnost evropských a asijských pohádek není příliš zarážející – tyto mohly cestovat s obchodníky, námořníky či vojáky – zvláštní je však podobnost pohádek euroasijských a indiánských. Prakticky lze říci, že existují dva základní pohledy na tento stav. Archetypální teorie – podle této teorie lidé v určitých situacích jednájí v podstatě stejně, tudíž vymýšlí i podobné příběhy. Teorie migrace pohádek – zde bývá tato shoda vysvětlována tím, že předci indiánů si již základy těchto pohádek vzali s sebou při stěhování do Ameriky.

Folklórní pohádky byly často předváděny formou domácího divadla, o provedení těchto soukromých představení však neexistují téměř žádné zprávy.

Arthur Rackham: *Jeniček a Mařenka*, 1909.

Autorské pohádky

Autorské pohádky rozhodně nejsou pouze doménou poslední doby, tyto pohádky vznikaly již ve středověku, nejčastěji zpracováním nějakého známého díla. Ve středověku takto byla zpracovávána např. rytířská epika, děj byl pouze přenesen do jiného – prostého – prostředí.

Do autorských pohádek je potřeba započítávat i tzv. divadelní a filmové pohádky, neboť zpravidla došlo k zásadnímu narušení původního příběhu a původní smysl pohádky často ustupuje záměru zpracovatele (např. Josef Kajetán Tyl – České národní obrození).

Ve dvacátém století se tvorba pohádek komercializuje, dochází tak místy ke směřování k poutavosti a zábavnosti na úkor hlubšího příběhu a poučnosti. Objevují se zde zcela nové formy pohádek ve formě rozhlasových her, filmů (filmová a televizní pohádka), později i videoher a počítačových her.

Základním motivem pohádek bývá obvykle boj dobra se zlem, pohádky určené dětem končívají vždy vítězstvím dobra. Dobro i zlo bývá povětšinou zosobněno do nějakých fantaskních bytostí, které mívají velmi vyhraněné vlastnosti.

Pohádky určené dospělému publiku byly často velice hrubé, velmi často s erotickým podtextem nebo dokonce přímo s erotickým jevem. Tyto pohádky často zasahovaly až do mýtů nebo reagovaly na drastické situace (např. vyplenění kraje, neúroda). Pro dospělé jsou také určeny různé variace pohádek: například spisovatelka Angela Carterová ve svých povídkách zdůraznila u pohádkových motivů sexuální podtext. V jejím podání například třináctiletá Karkula ve Společenství vlků svede vlkodlaka, aby si zachránila život, nebo se Modrovousova manželka osvobodí coby týraná žena. Parodií na pohádky pak je Shrek nebo Princezna nevěsta Williama Goldmana. Dalším častým motivem pohádek je motiv daleké cesty, jejímž záměrem může být zisk slávy či bohatství. Muž je většinou stavěn do pozice hlavního hrdiny, žena naopak do pozice postavy, které je nutno pomoci.

Mnoho variant pohádek, zvláště těch určených dětem, má v sobě obsažen morální apel. Jsou jakýmsi návodem pro děti, jak rozlišit dobro a zlo a jak si s nimi poradit. Až některé moderní pohádky se začaly spoléhat jen na barvitý děj. Fantastické motivy pohádek ale v minulosti nebyly pouhou ozdobou – měly svůj symbolický význam, často právě morální.

Mnoho pohádek bylo podrobno Freudovské psychoanalýze, Jungovské analytické psychologii a dalším psychologickým analýzám, aniž by se některá z interpretací ujala jako definitivní. Tyto analýzy

byly kritizovány za to, že přikládaly příliš velký význam motivům, které ve skutečnosti nejsou integrální částí příběhu.

V pohádce Modrovous například zradu manželky odhalí v různých verzích klíč zanechávající krvavé stopy, rozbité vejce nebo zpívající růže. Neovlivňuje to zásadně děj, ale interpretace jednotlivých variant počítají s tím, že právě ten který prozrazující objekt je integrální částí příběhu.

Někteří folkloristé pokládají pohádky za historické dokumenty. Například postava zlé macechy je interpretována tak, že v historii ženy často umíraly při porodu. Jejich manžel se znovu oženil a nová macecha s dětmi z prvního manželství bojovala o přízeň i majetek.

Žánr pohádky je spjat se třemi modely prostředí, ze kterých přejímá určité znaky a vlastnosti. Tato prostředí vytvářejí tři referenční horizonty, do kterých spadají obecně rozšířená kritéria pro pohádku. Toto členění popsala Hana Šmahelová ve své studii Prolamování struktur.

Základní rámec pro pohádku tvoří mýty, rituály a obřady. Jejich nedílnou součástí jsou i příběhy, které se dají pokládat za jádro pozdějších pohádek. Vznik pohádky tak předznamenaly určité mýty, náboženské a magické představy, které ztratily svůj původní význam v důsledku transformace a rozpadu tradičních náboženských systémů. Mýtus ztratil svojí funkci a přežíval dále transformován do pouhého vyprávění ve formě pohádky. V této fázi, kdy vyprávění sestoupilo do folklorního prostředí, vyvinula se specifická narativní forma. Podle té lze pohádku dobře odlišit od jiných žánrů. Jde především o následnost funkcí (zřetězení). Zjednodušeně je to možné popsat jako akce otevírající další akci (např. princ musí splnit těžký úkol, aby od čarodějnice dostal kouzelný prostředek k vysvození princezny). Pohádku je možné

Modrovous předává své ženě klíč od třinácté komnaty.

John Bauer: trollové a princezna ze sbírky švédských pohádek.

charakterizovat podle syžetového modelu: jde o vyprávění odvíjející se od škůdcovství (drak unese princeznu) nebo od nedostatku (není ženich pro princeznu, není živá voda) k jeho odstranění a tím získání odměny. Podle Proppa patří k morfologickému modelu kouzelné pohádky ještě sedm kanonických postav s vlastní ideologií a jednáním. Dále motivace postav není psychologická a morální, nýbrž dějová – postavy mají dané určité funkce.

Proti literatuře se lidová slovesnost vyznačuje jistými odlišnostmi. Žije v přímé bezprostřední komunikaci, jde o ústní podání (ústní slovesnost, ústní podání, orální tradice.) Lidové písně a balady se zpívají, pohádky a pověsti se vyprávějí. Literatura oproti tomu žije v komunikaci nepřímé, zprostředkované, podávané pomocí písma. Komunikace je tak jednostranná, na rozdíl od ústního vyprávění, kde mohou posluchači vstupovat do vyprávění a vypravěč má nad vyprávěním kontrolu.

Ve folkloru má významnou úlohu interpretace. Velmi zde záleží na vypravěči, jak vyprávění přednese a tím ovlivní celé vyznění. Záleželo nejen na schopnostech vypravěče, ale i na konkrétní situaci, v níž bylo vyprávěno. Interpret-vypravěč má ve folkloru klíčový význam. Přejímá vyprávění od jiných interpretů, může měnit vyprávění na základě vlastní invence a pomocí svého přednesu, šíří dál folklorní dílo. Ve folkloru je tak typické řetězovité šíření a s ním spojené obměny a úpravy díla. Folklorní díla původně přežívala v malých, primárních sociálních skupinách a lokálních společenstvech (např. vesnice). Do folklorních děl se tak projevuje určitý kolektivní vkus. Také funkce folklorní pohádky a folklorního díla celkově je odlišná od díla literárního. Literatura má především funkci uměleckou, ale folklorní pohádka může mít funkci estetickou a zábavní, zčásti může mít funkci poučnou a užitečnou.

V literatuře se pohádka přizpůsobuje dobovému a kulturnímu kontextu, do něhož je vřazena. Například v renesanci podléhaly pohádky úpravám, aby vyhovovaly obecnému vkusu, vyžadujícímu

vtipné společenské historiky na způsob Dekameronu. Podobně tomu bylo v baroku, kdy se dvorská morálka literárně promítila do pohádek sesbíraných v prostředí prostých vesničanů. Stejně tak je v některých literárních dílech znát příklon k osvícenství, např. v Pohádkách matky Husy Charlese Perraulta. V 19. století se zase pohádky přiblížily realistické venkovské próze, a proto mohly být brány jako zdroj „poučení o lidu“. Typickým příkladem mohou být pohádky Boženy Němcové.

Literární zpracování tedy pohádku v průběhu času proměňuje, přizpůsobuje dobovým tendencím a otiskuje kulturní uvažování. Oproti čistě folklorním žánrům je tak pohádka obecně volněji definovatelná a rozmanitější.

V historických diskusích na počátku 20. století se probírala vhodnost pohádek pro děti s ohledem na jejich fantazijní a nereálné motivy. Názory se pak spíše stočily ve prospěch pohádky jakožto vhodného výchovného prostředku. Zajímavý je článek Václava Tilleho z roku 1916, který uzavírá celou debatu. Pohádky autenticky zapsané považuje Tille za „nejnevhodnější výchovný prostředek, který by byl spíš předmětem pro patologa lidské duše“ protože „Pohádky jsou jako dýmky: uměle vyrobené jsou falešné a pravé teprve broušením nabývají ceny.“ To celé shrnuje prezentaci pohádek pro dětské publikum: pohádka se v žánru dětské literatury podřizuje normám a konvencím.

Trochu odlišným modelem je pohádka v básnické tvorbě. Zde je podstatná především interpretace čtenáře. Autor pak může v tvorbě pohádky najít příležitost k básnickému sebevyjádření, autentické emocionální, filosofické a mravní výpovědi.

Studium pohádky podléhá srovnávacímu bádání od konce 19. století. Výzkumem pohádek se zabývá např. společnost Folklore Fellow Communications (FFC). V českém prostředí sahá sběr pohádek až do středověku ke sbírkám kazatelských exempel. Zájem o sbírky lidového podání vzrůstá především od počátku 19. století spolu s romantickým hnutím. Lidové vyprávění je považováno za relikvii původní kulturní tradice příslušného národa. To bylo podstatné i pro národní obrození, které velmi zvýšilo význam lidových tradic.

První pohádkovou sbírkou na území Čech byla sbírka Wolfganga Adolfa Gerleho z roku 1819. Pohádkové edice včetně Gerleho shrnul Václav Tille v knize České pohádky do roku 1848. V té době existovalo u nás množství sběratelů pohádek, kteří je převáděli do literární podoby. Tímto procesem byla pohádka upravena, editována a podléhala určitému literárnímu stylu, který byl charakteristický i pro Karla Jaromíra Erbena a Boženu Němcovou. Erben mimo jiné překládal i pohádky z jiných slovanských jazyků, které jsou už dnes vnímány jako součást české folklorní tradice. V českém prostředí převažující počet pohádek nad pověstmi je způsoben zúženým zájmem o studium pohádek v 19. století.

zdroj: wikipedie

Božena Němcová

rodným jménem Barbora Novotná, později Barbora Panklová (4. únor 1820 Vídeň? – 21. leden 1862 Praha) byla česká spisovatelka národního obrození. Někdy bývá řazena k pozdnímu romantismu nebo ranému realismu, většinou je však umisťována na rozhraní těchto dvou směrů, případně je označována za autorku, která se těmto zařazením vymyká. K jejím čtenářům nejoblíbenějším a nejčtenějším dílům patří prózy Babička (1855) a Divá Bára (1856) a její pohádky.

Přesné datum a místo narození Boženy Němcové není známo. Existuje o nich několik teorií. Někteří historici a badatelé vycházejí z údajů v matrice města Vídně, podle kterých se 4. února 1820 na předměstí Alservorstadt narodila Barbara Nowotny. Zprvu byla zanesena jako nemanželské dítě Terezie Novotné (Theresia Nowotny), žijící v letech 1797-1863. V osobní korespondenci Boženy Němcové je 4. únor několikrát zmíněn jako den jejich narozenin. Příjmení Panklová (nebo německy Pankl) získala Barbora po svatbě jejího oficiálního otce, kočího Johanna Pankla (1794-1850), s Terezií Novotnou. Tato svatba se konala 7. srpna 1820 v kostele Nanebevzetí Panny Marie v Malé Skalici,

v současnosti části města Česká Skalice. Johann Pankl byl původem Rakušan z obce Gainfarn v Dolních Rakousích. Po svatbě legitimizoval Barboru jako manželské dítě. Pozoruhodné je, že existuje druhopis vídeňského matričního listu, ve kterém je Johann Pankl již uveden jako otec Barbory. To, že Barbora Panklová byla vlastním dítětem Johanna Pankla a Terezie Novotné, se domnívá badatel Jan Škoda – s tím,

že se sňatkem musel Pankl čekat, až mu bude 26 let.

Druhou teorií, podporovanou například historikem Jaroslavem Šůlou je, že se Božena Němcová narodila 2. května 1818 ve Slezsku. Hlavním podkladem této teorie jsou záznamy ze školní matriky v České Skalici. Barbora navštěvovala tuto školu v letech 1824-1830, což činí rok narození 1820 nepravděpodobným. Záznam o narození z Vídně z roku 1820 podle této teorie patří jinému nemanželskému dítěti Terezie Novotné. Existují ovšem také spekulace o původu Boženy Němcové jako nemanželské dcery aristokratických rodičů.

Podobizna Boženy Němcové (datum vzniku není známo).

Ještě před svou svatbou se Pankl a Novotná s dcerou Barborem přestěhovali do Ratibořic na panství vévodkyně Kateřiny Zaháňské, kde pak otec pracoval jako štolba, matka získala zaměstnání pradelny. Tam se za nimi později na čas přistěhovala i její tehdy 55letá matka a babička Barbory – Marie Magdalena Novotná, rozená Čudová (nar. 1770 v Dobrušce-Křovicích, zemřela v roce 1841 ve Vídni). Babička malou Barunku velmi ovlivnila; v dospělosti si ji Božena Němcová velmi zidealizovala.

Vzdělání, zejména německé, získala v letech 1830-1833 ve Chvalkovicích, svůj český pravopis zdokonalovala až v dospělosti, během prvního pobytu v Praze. Je spojována s emancipačními snahami ženskými i národními. Svým působením si vydobyla pozici české národní patronky a pomyslné strážkyně národní identity. Kromě literárního díla Boženy Němcové je předmětem zájmu také její soukromí, zejména nešťastné manželství a vztahy s muži, ale také bída, politická

perzekuce a zdravotní obtíže, jež vedly k její předčasné smrti.

Již v roce 1837 jí rodiče našli ženicha Josefa Němce (1805, Nový Bydžov – 1879, Tábor), podstatně staršího než ona sama. Svatba se uskutečnila 12. září 1837 v kostele Nanebevzetí Panny Marie v České Skalici. Nevěstu vedl k oltáři Johann Pankl, matka Terezie Panklová, roz. Novotná, se svatby nezúčastnila.

Josef Němec, jemuž porodila tři syny a dceru, pracoval jako respicent finanční stráže. Němec byl český vlastenec a publikoval pod pseudonymem Bořivoj N. Bydžovský. Jeho nadřazení s ostražitostí sledovali jeho projevy češství a někdy malou služební horlivost.

V souvislosti s tím byl často služebně překládán, a s ním se musela stěhovat i jeho rodina. Manželství nebylo od počátku šťastné. Rok po svatbě byl Josef Němec přeložen do Josefova, kde se manželům narodilo první dítě – syn Hynek. Poté rodina odešla do Litomyšle, kde se roku 1839 narodil druhý syn, Karel.

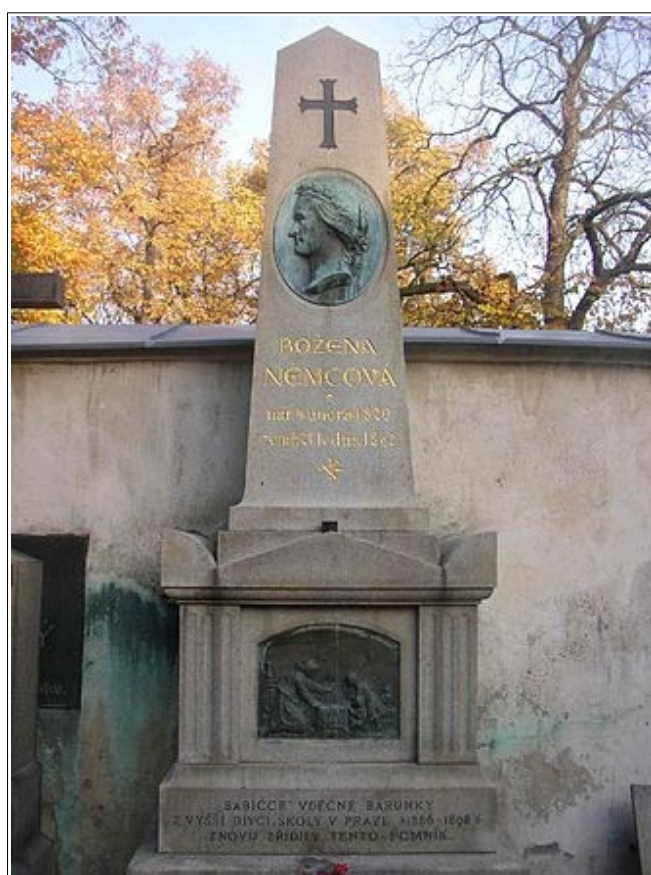
Fotografie z roku 1852 s dětmi.

Od roku 1840 se Němcová léčila u doktora Josefa Čejky, se kterým se spřátelila, a který ji seznámil s tehdejšími vlastenecky smýšlejícími českými spisovateli. V roce 1840 se celá rodina přestěhovala do Polné, 14 km severovýchodně od Jihlavy, kde byl Němec jmenován respicientem finanční expozitury. Rodina se mužovým prostřednictvím sblížila s místními obrozenci, v čele s hostinským a starostou města Antonínem Pittnerem. Navštěvovali ochotnické divadlo, četli české noviny Květy a Českou včelu. Podle dopisu, který Božena Němcová napsala Ludvíku rytíři z Rittersberka, v Polné poprvé dostala do ruky české knihy. První z nich byla kniha přeložená Jakubem Malým z angličtiny do češtiny, pravděpodobně dílo amerického romantického spisovatele Washingtona Irvinga Tales of the Alhambra. Němcovým se v Polné narodila dcera Theodora, která byla pokřtěna 19. června 1841. V polovině roku 1842 se přestěhovali do Prahy, kam byl Josef Němec přeložen a povýšen do vyšší funkce. V Praze se 2. října 1842 narodil třetí syn Jaroslav.

Od 50. let byla ovšem interpretace její tvorby zcela podřízena vládnoucí ideologii. Božena Němcová byla prezentována jako předchůdkyně socialistických myšlenek. Její díla, podobně jako spisy Aloise Jiráska a Josefa Kajetána Tyla, byla opakovaně vydávána a propagována prostřednictvím školní výuky, výstav a adaptací. Pozici ve středu českého prozaického kánonu si Němcová udržela i po roce 1989, a její kniha Babička byla v Česku i na začátku třetího tisíciletí vnímána jako povinná školní četba.

Památník v Domažlicích, upozorňující na pobyt Němcové.

Hrob Boženy Němcové na Vyšehradském hřbitově.

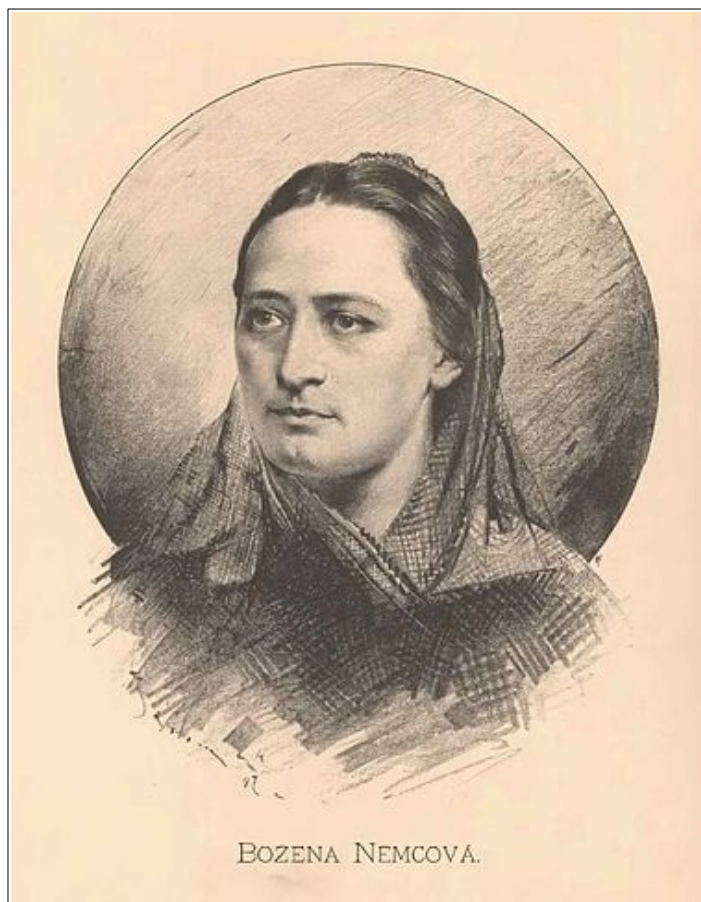
Němcová byla schopnou vypravěčkou, a tak ji přátelé vybízeli, aby své pohádky sepsala a vydala. Nabádali ji, aby to, co bylo z českého pohádkového bohatství uloženo v její paměti, dokumentárně zaznamenala. Zнала mnoho pohádek, hodně si jich zapamatovala z dětství. Četla také německé sbírky pohádek, legend a pověstí. České pohádky byly její první samostatně vydané literární dílo. Získávala zkušenosti, rozvíjela svoje tvůrčí a vypravěčské schopnosti.

Národní báchorky a pověsti (1845-1848) – na vydávání pohádek se dohodla s nakladatelem Jaroslavem Pospíšilem, vydávala je po sešitech. První sešit vyšel 1. července 1845, druhý na podzim 1845, třetí a čtvrtý díl byl psán v zimě 1845-1846, kdy nejvíce sbírala materiál z okolí Domažlic. Pátý svazek vyšel v září 1846, šestý pak na podzim 1847. Sedmý svazek vyšel až v listopadu 1848. Druhé, rozšířené vydání, vyšlo v letech 1854-1855. Tematicky se skladby opírají o podání ze severovýchodu Čech a oblasti Chodska (třetí až sedmý sešit). Dvanáct pohádek z prvních dvou sešitů nejsou vzniklé zapsáním lidových motivů, ale jsou umělé.

Nejznámější pohádky:

Neohrožený Mikeš – zfilmováno jako O statečném kováři, O Popelce,
Čertův švagr – zfilmována jako S čerty nejsou žerty,
Sedmero krkavců, Princ Bajaja – zfilmovali Trnka, Kachlík,
Čert a Káča – zfilmováno jako Hrátky s čertem,
O Perníkové chaloupce, O princezně se zlatou hvězdou,
Šternberk – zfilmováno jako Jak si zasloužit princeznu,
Potrestaná pýcha – zfilmováno jako Pyšná princezna,
O Slunečníku, Měsíčníku a Větrníku – zfilmováno jako Princ a Večernice,
O chytré princezně a Spravedlivý Bohumil – zfilmováno jako Čertova nevěsta,
Chytrá horákyň, O Smolíčkovi, O kohoutkovi a slepičce, O zlatém kolovrátku,
O hloupém Honzovi, Alabastrová ručička, O mluvicím ptáku, živé vodě a třech zlatých jabloních,
O Nesytovi, Pohádka bez konce, Jak se Honzík učil latinsky (též Jak se Honza učil latinsky),
O labuti, Divotvorná harfa, O zakletém hadovi – zfilmováno pod stejným názvem.

Jak Jaromil ke štěstí přišel – novelistický počátek vypravuje o synovi uhlíře, kterého týrá macecha. Popisuje jeho zálibu v zahradnictví, zimní život obyčejných lidí, kdy si předli, tkali a šili, a také rozhovor Jaromila s otcem o povolání. Jaromil chtěl být jedině zahradníkem, to se otci nelíbilo. Jednou, když byl na pastvě, zavedl ptáček Jaromila ke skále, kde byl vstup do tajné říše. Byla to pestrobarevná říše, s pidimužíky a děvčaty, která se starala o zahradu a zámek. Po říši Jaromila provedla králova dcera Narciska. Zanedlouho musel Jaromil říši opustit, před odchodem dostal od vodní víly škebli s perlou, od ohnivě dívky lahvičku s ohněm a od Narcisky zlatou pecku a růžové listí, které se změní ve zlato. Jakmile vyšel ven, zjistil, že uběhlo deset let. V zámku našel práci jako zahradník a těmi třemi dary uzdravil nemocnou princeznu, kterou si pak vzal za ženu. Líčení podzemní říše a zjevování víl je velmi vroucné a líbezné, děj je živý a svěže psaný stylem kouzelných povídek. Němcová vložila do pohádky svoje dětské sny o kouzelné ideální říši, a dodala jim zvláštního půvabu obrazem ideální rovnosti lidí a podzemního ráje, jenž je pramenem života země.

Božena Němcová, rytina od Jana Vilímka.

Slovenské pohádky a pověsti (1857-1858) – se slovenským folklorem se seznámila při návštěvách manžela na Slovensku. Adaptovala zápisy slovenských překladatelů. Při překladu do češtiny ponechávala dialogy ve slovenštině. Převažovaly kouzelné pohádky, ústní vyprávění bylo uchováno věrněji než v českých pohádkách.

Nejznámější pohádky:

O dvanácti měsíčkách, Sůl nad zlato, O bačovi a šarkanu.

Zájem o lidový život přenesla Němcová v posledním desetiletí života i na širší slovanskou oblast. Překládala ukázky lidové slovesnosti, hlavně slovinské, srbské a bulharské. Myšlenka sestavit soubor slovanských pohádek zůstala neuskutečněna.

v naší knihovně: *Babička, Báchorky, Bylo nebylo, Divá Bára a jiné prózy, Listy, Mahulena, krásná panna, Národní báchorky a pověsti, Neohrožený Mikeš, Pohádky Boženy Němcové, Pohorská vesnice, Povídky, Princezna se zlatou hvězdou na čele, Velká kniha pohádek*

Karel Jaromír Erben (7. listopad 1811 Miletín – 21. listopad 1870 Praha) byl český

historik, právník, archivář, spisovatel, básník, překladatel a sběratel českých lidových písní a pohádek; představitel literárního romantismu. Patřil mezi významné osobnosti českého národního obrození.

Karel Jaromír Erben se narodil v Miletíně 7. listopadu 1811. Původní příjmení jeho předků bylo však psáno Erban. Jeho rodičům – ševci a sadaři Janu Erbenovi a jeho ženě Anně – se narodila dvojčata Karel a Jan. Jan však již 29.12.1811 zemřel. Ani jeho bratr Karel na tom nebyl zdravotně dobře, často churavěl a trpěl poruchou řeči. Základního vzdělání se mu dostalo v miletínské škole, kde vyučovali také jeho strýc a dědeček. Zde postupně rozvíjeli všechna jeho nadání včetně hudebního a připravovali ho na pozdější studia. Rodiče z něj chtěli mít také učitele, on se však kvůli vadě řeči nakonec rozhodl pro studium práv. (Později přispěl k ustavení české právnícké terminologie.)

Po svých studiích na gymnáziu v Hradci Králové a v Praze byl zaměstnancem Královské české společnosti nauk a sekretářem Českého muzea. Od roku 1851 působil jako archivář města Prahy a od roku 1864 se stal ředitelem pomocných úřadů pražských. Ve svých studijních letech se Erben stýkal s Karlem Hynkem Máchou. Později se také

seznámil s Františkem Palackým, spolupracoval s ním (mj. na přípravě českého diplomatáře) a jeho politickými názory byl trvale ovlivněn.

První manželkou Karla Jaromíra Erbeny byla Barbora (Betyna) Mečířová (28.06.1818 Žebrák – 20.08.1857). Seznámil se s ní na prázdninových pobytech v Žebráku. Svatba se konala po téměř desetileté známosti roku 1842 a manželé Erbenovi měli čtyři děti, Blaženu (1844-1933), Ladislavu (1846-1892), Jaromíra (1848-1849) a Bohuslavu (1850-1924). Po smrti manželky se Karel Jaromír Erben v roce 1859 znovu oženil. S druhou manželkou Žofií Mastnou (14.05.1836 Jičín – 23.09.1905 Praha) měl ještě syna Vladimíra (1859-1860) a dceru Marii (1862-1864).

Erben je znám především jako sběratel lidové poezie. Ve smyslu názorů bratří Grimmů, s kterými se znal, hledal v ústní lidové slovesnosti odraz starých mýtů (slovanských, na rozdíl od Grimmů, kteří hledali germánské), jež lidové podání a tradice během věků přetvořily a často zakryly. Výsledkem Erbenovy sběratelské činnosti byly tři svazky Písní národních v Čechách (1842-1845), jejich přepracované a rozšířené vydání vyšlo roku 1864 s titulem Prostonárodní české písně a říkadla.

Těžiště svého odborného zájmu Erben spatřoval v edicích folklorních materiálů, především českých lidových písní. Srovnával jejich varianty a vyhledával mezi nimi text, který nejlépe odpovídá předpokládanému původnímu tvaru. Na písně se díval jako na zpívané texty, přihlížel proto i k nápěvům, které rovněž vydával. Erben neuznával vzpoury proti osudu, uctíval daný řád. V jeho básních se opakují témata viny a trestu.

Nejvíce však Erben proslul sbírkou Kytice z pověstí národních (1853), (zkráceně jen Kytice), která vyšla podruhé roku 1861, a to v rozšířené verzi (s oddílem příležitostných písní) s názvem Kytice z básní K. J. Erbeny. Jádrem této sbírky je dvanáct (později vyšla i třináctá balada – Lilie) básní oddílu Pověstí národních, jimž předchází úvodní báseň Kytice.

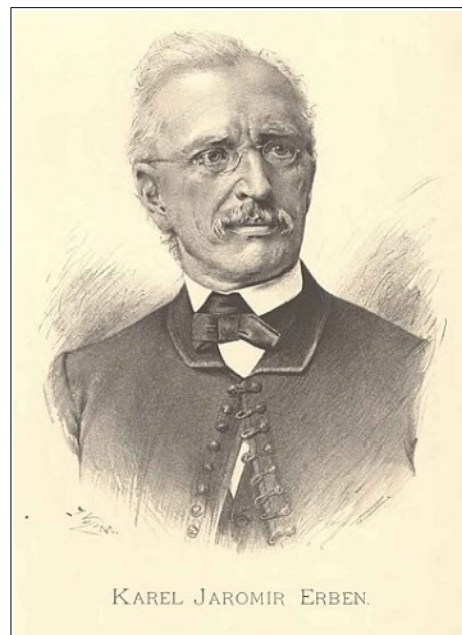
Báje a pověsti slovanské. Obálka s kresbou Věnceslava Černého.

Zemřel 21. listopadu 1870 v domě U Tří tykví na Starém Městě v Praze v Michalské ulici. Byl pohřben na Malostranském hřbitově na pražském Smíchově, jeho ostatky však byly v roce 1908 přemístěny na pražské Olšanské hřbitovy.

Erben patřil k nadšeným milovníkům a znalcům lidových pohádek. Zaznamenával si pohádkové příběhy. Na venkově si nechal vypravovat od pastýřů a pracujících žen na polích pohádky a písně a odměňoval je za to grošem. Vyžádal si také od svých přátel z různých končin Čech, aby mu pomáhali sbírat pohádky a písně. Chtěl ukázat, že divukrásný obraz tvořivé síly a života českého lidu poskytují právě české pohádky a písně. A tak vznikly České pohádky. V pohádkách byl ovlivněn německými romantiky, bratry Grimmovými.

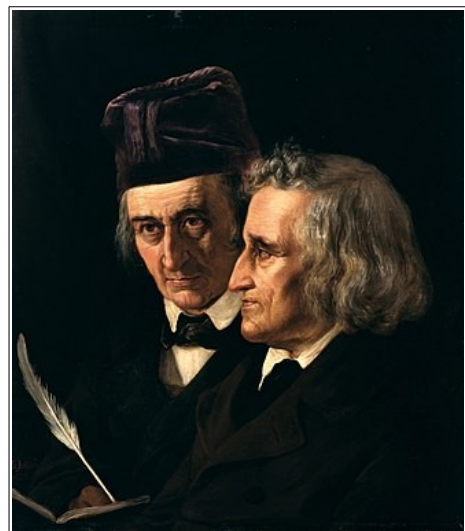
Pohádky:

Zlatovláska – zfilmováno, Tři zlaté vlasy děda Vševěda, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Dvojčata – zfilmováno jako Třetí princ, Boháč a chudák, Jabloňová panna - zfilmováno, Hrnečku, vař!, Pták Ohnivák a liška Ryška, Otesánek, Sněhurka, Rozum a štěstí – zfilmováno jako Nesmrtelná teta, Obuchu, hýbej se! – zfilmováno jako Obušku, z pytle ven!, Dobře tak, že je smrt na světě, Hádanka, O třech přadlenách, Živá voda, Král tchoř, Tak svět odplácí, Almužna, Vousy na loket a člověk na píd', Drak dvanáctihlavý, O žabce královně, Sedm Simeonův, Rybářův syn, O Ivanu hlupci, O hloupém peciválovi, Jezinky, O hloupém Kubovi, Svatý Štěpán, Pán Bůh dědoušek, Švec a čert, Čert a cigán, Slepíčka a kohout, Jirka s kozou.

v naší knihovně: *České pohádky Karla Jaromíra Erbena, Kytice, Kytice z pověstí národních, Pohádková kytice, Pohádky děda Vševěda, Vybrané báje a pověsti národní jiných větví slovanských, Zlatovláska a jiné české pohádky*

Bratři Grimmové (německy Brüder Grimm, nebo Gebrüder Grimm) byli sběratelé klasických lidových německých pohádek a mytologických příběhů.

Znamější z obou bratrů, Jacob Grimm (1785-1863), byl jedním z největších německých jazykovědců. Mladší Wilhelm Grimm (1786-1859) se zapsal do dějin jako spolupracovník svého staršího bratra. Bratři Grimmové prosluli v německé i světové literatuře svou sbírkou lidových pohádek a písní, pověstí a legend. Zvláště svými Kinder- und Hausmärchen (česky: Pohádky bratří Grimmů), kterými položili základy nové vědy – folkloristiky. Pohádky jako Sněhurka či Šípková Růženka jsou známy z mnoha zpracování, ale prvními, kdo je zapsali v německém kontextu, byli právě bratři Grimmové. V čínorodé spolupráci byl Wilhelm tím, kdo pohádky sbíral a upravoval, zatímco Jacob, který byl lingvista a filolog, pohádky povýšil na předmět seriózního vědeckého výzkumu. Podle Grimmů se inspirovalo jak plno německých spisovatelů jako třeba Benedikte Naubertová, tak i plno autorů české literatury, mezi něž patřil Karel Jaromír Erben.

Bratři Grimmové pocházeli z měšťanské rodiny v Hanau, kde otec působil jako právník a obhájce. Jacob se narodil jako druhý a Wilhelm jako třetí z celkem devíti dětí manželů Grimmových. Měli jedinou sestru Charlotte (Lotte) Amalii Hassenpflug (1793-1833).

Bratři studovali na klasickém gymnáziu v Kasselu. Po otcově smrti jim bohatá teta umožnila pokračovat ve studiu práv na univerzitě v Marburgu. Tam se spřátelili s doktorem Friedrichem von Savignym, který jim přiblížil význam písemných historických pramenů a lidové slovesnosti pro kulturu národa. Věnovali se studiu starogermánských zpěvů a v Paříži v roce 1805 četli středověkou francouzskou literaturu.

V roce 1806 se vrátili do Kasselu, kde se Jacob stal vojenským úředníkem a krátký čas se věnoval i politice. Stal se hessenským legačním radou a v letech 1814-1815 se jako sekretář vestfálské delegace zúčastnil vídeňského kongresu. Wilhelm v letech 1812-1815 navštěvoval německé usedlosti a sbíral staré příběhy a ságy. Před právníkou kariérou však dali bratři Grimmové přednost vědeckému bádání. Chtěli se věnovat poznání nejstarších období německého jazyka, s cílem probudit v lidech lásku k rodné zemi. Jednu z cest k národnímu uvědomění viděli v poznání starobylých tradic v zapomenutých písemných památkách. Zpočátku se zabývali studiem starogermánštiny. Zpracovali vlastní edice starých textů Minnesang a Meistersang (1811), Píseň o Hildebrandovi (1812), několik let pracovali na rozboru Eddy. Na vánoce 1812 vyšel první svazek pohádek Kinder- und Hausmärchen. Do roku 1822 postupně vyšly další dva díly, které obsahovaly nové příběhy. Lidové pohádky jim vyprávělo dohromady asi 40 lidí. Jednou z nejvýznamnějších vypravěček byla Marie Hassenpflugová, přítelkyně jejich sestry Charlotty, která pocházela z dobře situované, francouzsky mluvící rodiny. Mariiny příběhy byly směsí motivů pocházejících z lidové tradice a vlivů z četby Perraultových Pohádek Matky husy (1697).

Od roku 1813 do roku 1816 bratři také vydali tři svazky časopisu Altdeutsche Wälder, který obsahoval staroněmeckou literaturu. Své jazykové rozборы publikovali ve vědeckých člancích, široký ohlas mělo převyprávění různých mýtů a legend. Jacob od roku 1818 postupně vydával svou Německou gramatiku (Deutsche grammatik), v níž položil základ moderní etymologii. V roce 1819 získal na univerzitě v Marburgu čestný doktorát. Oba pracovali v univerzitní knihovně, Jacob jako knihovník, Wilhelm jako sekretář. Sdíleli společnou domácnost se sestrou Lotte až do její svatby s Ludwigem Hassenpflugem. V roce 1825 se Wilhelm oženil, postupně se mu narodily tři děti, ale Jacob nadále zůstal členem jeho domácnosti. Ve stejném roce vyšlo nové jednosvazkové vydání 50 pohádek, které ilustroval jejich bratr Ludwig Emil.

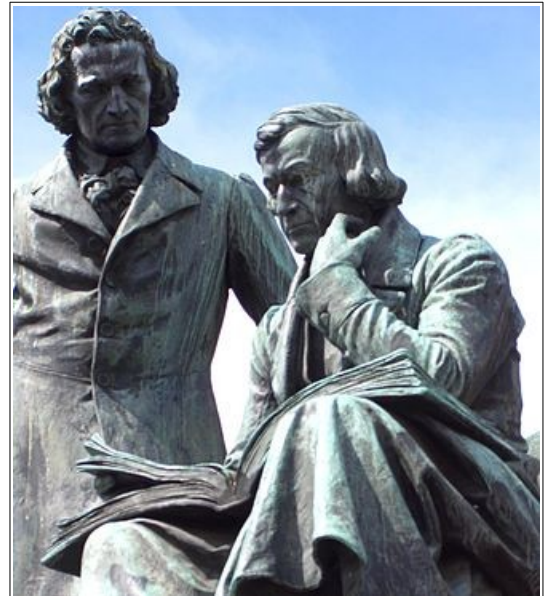
Roku 1828 se bratři přestěhovali do Göttingenu, kde Jacob přednášel na univerzitě staré právo, německou gramatiku a dějiny německého písemnictví. Od roku 1830 byl řádným profesorem. Publikoval další dva svazky Německé gramatiky a pracoval na Německé mytologii. Wilhelm se stal univerzitním knihovníkem a od roku 1835 také profesorem. V roce 1837, ale byli oba bratři propuštěni za protest proti zrušení tzv. Hannoverské konstituce králem Arnoštem Augustem. Odjeli do Itálie a Skandinávie, kde studovali starověké jazyky a hledali stopy starogermánských slov v antických textech. Lipští vydavatelé Karl Reimer a Salomon Hirzel jim poskytli prostředky na shromáždění podkladů pro vydání Německého slovníku.

V roce 1840 se bratři Grimmové stali profesory na univerzitě v Berlíně, kam je pozval nový pruský král Bedřich Vilém II. Pokračovali zde v práci na německém výkladovém slovníku. První svazek tohoto rozsáhlého díla vyšel v roce 1854 a poslední 16. svazek vyšel až dlouho po jejich smrti v roce 1960. Dalším společným dílem z berlínského období byly Dějiny německého jazyka (1848).

Wilhelm zemřel v Berlíně 16. prosince 1859 a Jacob o 4 roky později tamtéž 20. srpna 1863. Jsou pochováni společně na starém hřbitově sv. Matouše v Berlíně-Schönebergu.

Bratři Grimmové tvořili dokonalý pracovní tým, v němž se Jacob zaměřoval na studia lingvistická, kdežto Wilhelm byl spíše literárním badatelem. Ve své práci byli ovlivněni současným německým romantismem a svou láskou k mytologii, folklóru a fantasiím. Svou prací dokázali, že na základě studia ústních pramenů, může být sestavena sbírka folklórních příběhů, které se snaží o ryzí reprodukci originálních motivů, a ukázali tak cestu dalším badatelům. Ač byly sesbírané příběhy zaznamenány s co největší přesností a věrností, přece však se zvláště Wilhelm při pozdějších vydáních neubráníl svým literárním ambicím a některým pohádkám dodal poetický nádech.

Svou celoživotní práci bratři Grimmové dokázali, že pohádky mohou být zaznamenávány a poté uveřejněny v tištěné formě ve svém originálním znění, a tak být dále šířeny. V praxi byly pak, zejména kvůli dětem, pohádky upravovány, například ve Sněhurce byl změněn konec příběhu, kdy v původním znění musela zlá královna tančit v rozžhavených botách až k smrti, nebo v Jeníčkovi a Mařence, kdy byla zlá čarodějnice ve velkých mukách zaživa upečena v peci.

*Pomník bratří Grimmových v rodném Hanau
(autor monumentu: Syrius Eberle).*

Ani v moderní době nezůstaly pohádky bratří Grimmů ušetřeny pozornosti. Němečtí nacisté považovali za jeden ze symbolů německého lidu pohádku O červené Karkulce, neboť v jejich interpretaci byla zachráněna před zlým židovským vlkem. V 70. letech 20. století byly pohádky bratří Grimmů zase předmětem pohrdání a kritiky feministického hnutí za svůj neskrývaný sexistický popis světa.

Kromě činnosti folkloristické se bratři Grimmové věnovali i jazykovědě – spolu založili v roce 1838 projekt, který vedl k vytvoření Deutsches Wörterbuch, jednoho z nejvýznamnějších slovníků německého

Kinder- und Hausmärchen (vydání z roku 1812).

řady také k nejrozsáhlejším slovníkům vůbec. Projekt byl dokončen až v roce 1961. Dalším významným dílem Jacoba Grimma byl spis *Deutsche Mythologie*, který rozsáhle pojednává o germánské mytologii.

Pohádky bratří Grimmů (*Kinder- und Hausmärchen*) byly publikovány ve dvou svazcích (1812–1815). První obsahoval 76 pohádek sesbíraných především v Hessensku, ve druhém jich bylo 72 a pocházely většinou z Dolního Saska. Poslední edice, vydaná za jejich života, vyšla v roce 1857 a obsahovala 211 pohádek, dalších 28 bylo v dřívějších edicích, takže celkem tedy sbírka obsahovala 239 pohádkových příběhů. Pohádky byly zapsány podle ústní tradice, v prvním vydání bylo použito 10 dialektů německého jazyka. K prvním svazkům byl přiložen komentář s odkazy na místo původu, na další varianty příběhu a vysvětlivkami k některým jazykovým pojmům.

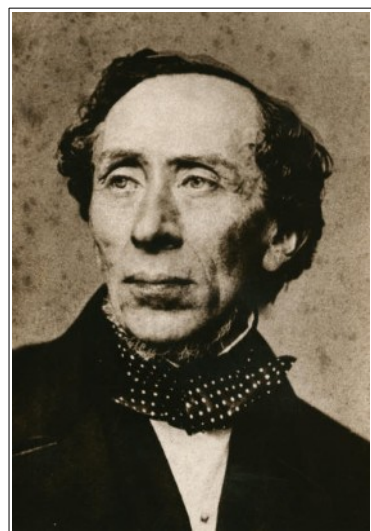
Některé pohádky se staly proslulými po celém světě, jsou půvabné svým kouzlem, motivy komunikace mezi lidmi a zvířaty a morálním patosem boje dobra se zlem. Mezi nejznámější publikované pohádky patří: Sněhurka, Červená Karkulka,

Šípková Růženka, Jeníček a Mařenka, Popelka, Brémští muzikanti, Dupynočka, Tři prádleny nebo Bělinka a Růženka, Čiperná Markyta, Medvědáč, Železný Jan, Strakatinka, Král Odřívous a další.

V češtině byly poprvé vydány na přelomu 19. a 20. století pod názvem *Dětské pohádky*: dle sbírky bratří Grimmů. V roce 1929 vyšel výběr O Palečkovi a jiné pohádky v překladu Pavly Wenigové a od té doby bylo v různé úpravě publikováno téměř 150 různých vydání. K nejznámějším ilustrátorům patří Jiří Trnka, Adolf Born a Helena Zmatlíková.

v naší knihovně: *Pohádka o lesní chaloupce, Pohádky bratří Grimmů*

Hans Christian Andersen (2. duben 1805 Odense – 4. srpen 1875) byl dánský

spisovatel, proslul především jako jeden z největších světových pohádkářů. Mnohé z jeho 156 pohádek se staly již klasikou (Princezna na hrášku, Ošklivé káčátko, Císařův slavík, Císařovy nové šaty, Statečný cínový vojáček, Křesadlo a Malá mořská víla). Kromě světoznámých pohádek napsal také několik úspěšných románů, několik poměrně málo úspěšných básnických sbírek a divadelních her.

Narodil se v Odense na ostrově Fyn v Dánsku. Byl synem chorého 22letého ševce Hanse Andersena a jeho o 7 let starší ženy Anny Marie, analfabetky. Pocházel z velmi chudých poměrů. Celá rodina žila a spala v jedné malé místnosti. Jeho matka byla prádlena, ke sklonku života propadla alkoholu, který i kvůli tomu Andersen hluboce nenáviděl a byl abstinentem. Jeho matce se v roce 1799 narodila nemanželská dcera a matka tuto dceru odložila. Tato nevlastní Hansova sestra se stala prostitutkou. Hansův dědeček z otcovy strany byl pomatenec a známá odenseská figurka. Kmotr byl vrátný v městském chudobinci. Hans byl přecitlivělý, ctižádnostivý

a marnivý. Jeho původ pro něj znamenal neustálé traumatizující ohrožení – ten zároveň vysvětluje jeho až výstřední potřebu společenského a uměleckého uznání, přecitlivělost na kritiku i nezdolnou vytrvalost v cestě za úspěchem.

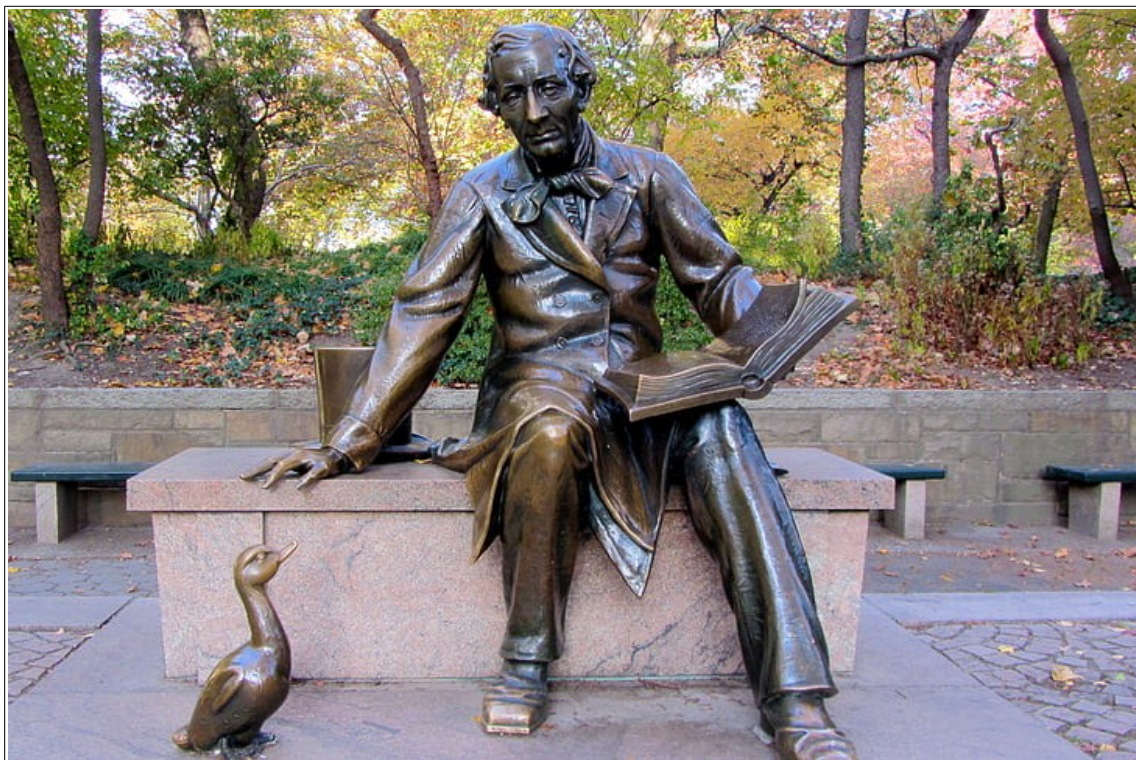
Již brzo prokazoval představivost, která byla podporována shovívavostí jeho rodičů a pověřivostí jeho matky. Roku 1816 zemřel jeho otec a on byl nucen přestat chodit do školy a začít pracovat v místní továrně. Postavil si malé loutkové divadlo a vyrobil pro své loutky oblečky. Přečetl všechny možné knihy, které si mohl vypůjčit, mezi nimi také díla Ludviga Holberga a Williama Shakespeara.

Andersen celé své dětství vášnivě miloval literaturu. Byl známý tím, že znal nazpaměť celé Shakespearovy hry a přednášel je, přičemž používal své dřevěné panenky jako postavy. Poměrně brzy, 6. září 1819, utekl do Kodaně, kde se neúspěšně pokoušel uchytit nejprve jako loutkoherc a později jako tanečník a zpěvák. Jeho díla byla odmítána, neboť prozrazovala „nedostatek elementárního vzdělání“. Andersen byl hrubý, přepjatý a pramálo kultivovaný. Stěhoval se z jednoho levného bytu do druhého. Jednou dokonce bydlel v nevěstinci, což si ale neuvědomoval.

V Kodani se setkal v roce 1821 s ředitelem divadla Jonase Collinem. Ten jej poslal studovat a zajistil mu stipendium krále Frederika VI. na latinském gymnáziu ve Slagelse. Tam našel Hans i ubytování a stravu u jedné vdovy. Hans později přešel na školu v Helsingøru, kde zůstal až do roku 1827. Andersenovi studium příliš nešlo a lze říci, že zde získal pouze základy, které již nikdy nerozšířil. Dobu strávenou ve škole později nazýval nejčernějšími a nejtrpčími roky ve svém životě. Jazyk se ale nenaučil dokonale nikdy – až do smrti mu museli korektoři opravovat texty. To vedlo k úvahám o jeho dyslexii, ale příčinou bylo patrně zkrátka to, že vzdělávací proces zahájil příliš pozdě. V roce 1828 maturoval.

Hans Christian Andersen na fotografii Thory Hallagerové z roku 1869.

Hans Christian Andersen, Central park, New York City, NYC, Manhattan.

Ani po škole se nezbavil závislosti na svých mecenáších. Jeho díla nebyla zpočátku úspěšná natolik, aby si mohl finančně vystačit pouze se svojí literární tvorbou. To se změnilo až kolem roku 1845, kdy se mu začalo dařit lépe.

V roce 1833 podnikl cestu po Evropě, navštívil mj. Paříž, Řím, Vídeň a Neapol. 8. května 1835 vydal

první sbírku pohádek, která obsahovala jak příběhy mu známé z dětství, tak vlastní tvorbu. Součástí sbírky byly mimo jiné příběhy Křesadlo a Princezna na hrášku.

Podle některých literárních historiků jeho práce vyjadřuje utrpení z jeho odlišnosti. V tomto ohledu je jedním z nejvíce vypovídajících příběhů Malá mořská víla, která si vezme život, neboť nemůže být milována krásným princem. Hans Christian Andersen se zřejmě jen těžko vyrovnával se svou neheterosexuální orientací a právě Malá mořská víla se považuje za zpodobnění jeho lásky k mladému Edvardu Collinovi, kterému napsal: „Chřadnu kvůli Tobě jako kvůli krásné Kalábrijské nevěstce... mé city k Tobě jsou ženské. Ženskost mé povahy a naše přátelství musí zůstat tajemstvím.“ Collin, jehož muži eroticky nepřitahovali, napsal ve svých pamětech: „Zjistil jsem, že nejsem schopný opětovat tuto lásku, ne.“ To Hansovi způsobilo mnoho trápení. Na platonické úrovni zůstala i jeho láska k dánskému tanečníkovi Haraldu Scharffovi a mladému knížeti Výmarskému. Zdá se ovšem, že Andersena přitahovali jak muži, tak ženy. Jsou důkazy o obojím. Známa je jeho slabost pro operní zpěvačku Jenny Lindovou, přezdívanou švédský slavík, ta ovšem Andersena brala spíše jako bratra. Pohádka Slavík je zřejmě inspirovaná právě touhou po Lindové.

Na jaře roku 1872 spadl z postele a vážně se zranil. Již nikdy se zcela neuzdravil. Zemřel 4. srpna 1875 v domě zvaném Rolighed nedaleko Kodaně. Je pochován na Assistenském hřbitově v Kodani. Andersenův pohřeb, jehož se zúčastnil i král Kristián IX., byl vyhlášen dnem národního smutku. Brzy se Hans Christian Andersen stal nejslavnějším Dánem všech dob a dánským národním symbolem.

Jeho pohádky vycházely v různých sbírkách, proto je velmi složité uvádět jednotlivé knihy, zde jsou uvedeny jeho nejznámější pohádky. Andersen při psaní pohádek vycházel ze světové literatury a vlastních myšlenek. Pohádky nepovažoval za plnohodnotnou tvorbu, nevážil si jich a nepovažoval se za pohádkáře – cítil se být zneuznaným básníkem a dramatikem. Úspěch jeho pohádek začal v zahraničí, teprve poté byly přijaty i v Dánsku. Na jeho pohádkách je zajímavé, že zpravidla nekončí dobře. Lze říci, že jde o příběhy s pohádkovými motivy, určené starším dětem a dospělým.

Jeho první pohádkou byla Čarovná truhlice.

Další pohádky:

Cínový voják, Císařovy nové šaty, Křesadlo, Křišťálové vidiny, Kubík a Kuba, Malá mořská víla, Děvčátko se sirkami, O princezně na hrášku, Ošklivé káčátko, Pasáček vepřů, Sněhová královna, Sněženka, Stín, Velký mořský had, O Malence, Stará svítlna, Létající jehla, Kapka vody, Kníže zla, O dívce, která šlápla na chléb, Nezpůsobný chlapec, Strízlička, Sedmikráska, Divoké labutě, Létající kufr, Růže z hrobu Homérova, Čápi, Uspávač, Růžový skřítek, Slavík, Snoubenci, Červené střevíčky, Kdo skočí nejvýš, Holger Dánský, Z okna ve Vartou, Len, Malý t'uk, Starý dům, Příběh o celém roku, Je to zcela jisté, Poklad, Přezůvky štěstěny, Hloupý Honza, Běžci, Hrdlo od láhve, Špejlová polévka, Poslední sen starého dubu, Pták fénix, Vítr vypravuje o Valdemaru Daaeovi a jeho dcerách, Dětské řeči, Loutkář, Dvanáct z dostavníku, Chrobák, Co táta dělá, je vždy dobré, Sněhulák, V kachním dvorku, Zvon, Vítr štítý přenáší, Čajová konvice, Sněženka, Lístek z nebe, Pero a kalamář, Němá kniha, Povídka z písečných dun, Matka.

v naší knihovně: Andersenovy pohádky, Flétnové hodiny, Pohádky, Sněhová královna, Šťastný Petr

Noc s Andersenem

Noc s Andersenem je akce knihoven na podporu dětského čtenářství, při níž děti nocují v knihovně u příležitosti výročí narození dánského pohádkáře, Hanse Christiana Andersena, které připadá na 2. dubna, kdy je od roku 1967 vyhlášen i Mezinárodní den dětské knihy.

První Noc s Andersenem proběhla na přelomu 31. března a 1. dubna 2000 v dětském oddělení Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti, zúčastnilo se 25 dětí. Od roku 2001 se pořádá po celé České republice pod záštitou Klubu dětských knihoven. V dalších letech se noc rozšířila i za hranice České republiky, pořádá se v Polsku, Slovensku, Rakousku, Slovinsku a Německu. Kromě veřejných knihoven se akce účastní i školní knihovny, školy, školky, domy dětí, občanská sdružení a další zařízení. V letech 2001–2008 se konaly jednotlivé ročníky za podpory akce Březen – měsíc internetu. V roce 2010 se Noc s Andersenem uskutečnila na 905 místech, z toho v 446 knihovnách a účastnilo se jí celkem 31 256 dětí. V roce 2011 proběhla na 1 065 místech s celkovým počtem 40 957 dětí a roce 2012 to už bylo 1 133 míst a 44 067 dětí.

Děti se v průběhu odpoledne sejdou v knihovně. Ideální je počet 20 dětí, rok od roku však zájem stoupá, proto se často provádí losování či soutěž o účast. Poté se koná program, který si daná knihovna připravila – hromadné čtení knih, sázení Pohádkovníků, divadelní představení a na dobrou noc se čtou pohádky. Autorkami, dnes již světově rozšířeného projektu, jsou knihovnice z knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti Hana Hanáčková a Miroslava Čáповá.

V souvislosti s touto akcí probíhají i další programy, např. lampionové průvody, noční návštěvy zámků, hraní divadelních představení, noční diskotéky a další různorodé aktivity v prostředí knihovny i v jejím okolí. Během návštěvy v knihovně děti provází osoby převlečené za Andersena, Bílou paní či známé spisovatele.

Noc s Andersenem v Městské knihovně Horšovský Týn

Od roku 2001 pořádá knihovna Noc s Andersenem, při které děti 4. a 5. tříd stráví jednu noc v knihovně. Mezi tradiční program Noci patří také návštěva zámku a soutěže. 1. 4. 2005 byl v knihovně u příležitosti Noci s Andersenem zasazen strom Pohádkovník.

Noc s Andersenem 2002.

Děti mají za úkol dojít do sklepení horšovskotýnského zámku a podepsat se na listinu, tím osvobodí Zigunu, která dle pověsti straší jako Bílá paní na zdejším zámku.

Kastelán zámku děti zavede samozřejmě i do knihovny, kde si mohou prohlédnout staré a vzácné knihy.

Na Noci s Andersenem spolupracuje s knihovnou Divadelní ochotnický soubor z Horšovského Týna. Díky jeho členům mají děti možnost se osobně setkat např. s Karlem IV. a samozřejmě se samotným panem Andersenem.

Pro děti jsou připraveny soutěže, povídání o knihách, hraní her, zpívání a další. Děti dostanou jako vzpomínku malý dárek a pamětní list za účast na Noci s Andersenem.

Akce a besedy s dětmi v knihovně v roce 2021

23. září se uskutečnilo slavnostní pasování na čtenáře žáků 4. třídy ZŠ a OŠ Horšovský Týn.

Od 4. do 8. října, v Týdnu knihoven, navštívili knihovnu žáci 1. stupně Základní školy v Horšovském Týně.

7. a 12. října navštívili knihovnu žáci SOŠ a SOU v rámci informativní besedy, kdy jim byla knihovna přestavena a dozvěděli se základní informace. Dne 26. října jsme v knihovně přivítali žáky 1. a 2. třídy Základní školy Meclov.

13. října se uskutečnilo slavnostní pasování na čtenáře žáků 3. třídy ZŠ a OŠ Horšovský Týn.

2. a 3. listopadu pro žáky 4. a 5. tříd ZŠ Horšovský Týn proběhla v knihovně beseda s panem Ivanem Vičarem, místním autorem knih pro děti.

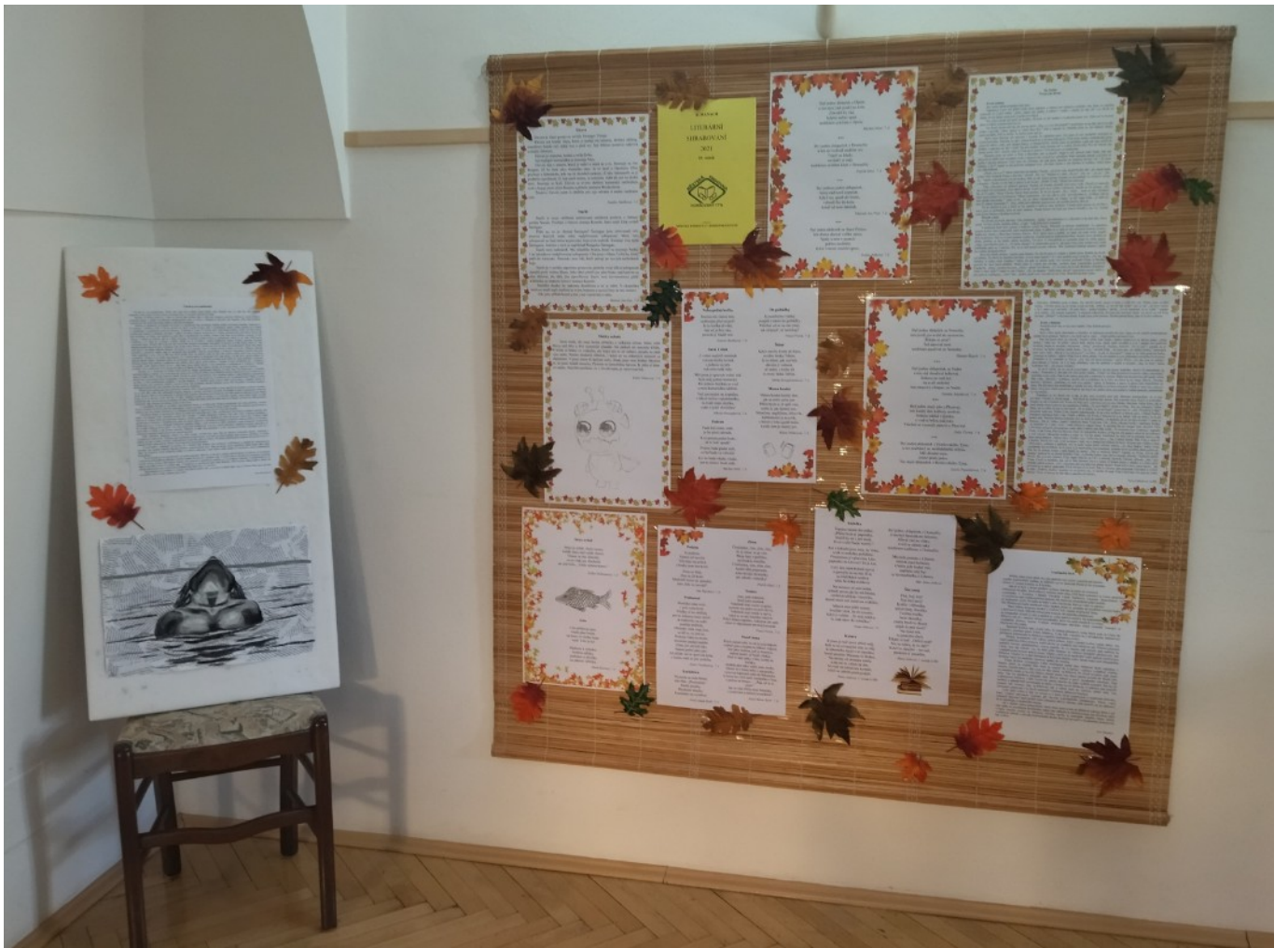
Literární shrabování 2021

Od roku 1997 pořádá knihovna Literární shrabování. Akce je určena všem věkovým kategoriím. Všichni, kteří mají chuť psát mohou posílat do knihovny své literární příspěvky, které jsou na podzim vydány v Almanachu literárního shrabování a celá akce je zakončena slavnostní vernisáží.

V letošním roce slavíme 25. ročník Literárního shrabování. Slavnostní vernisáž bohužel musela být na poslední chvíli zrušena. V sále MKZ Horšovský Týn proběhla výstava všech příspěvků vydaných v Almanachu LS 2021, doplněna výtvarnými díly, zapůjčenými z ateliéru KoKo MgA. Marcelky Jeřábkové z Horšovského Týna.

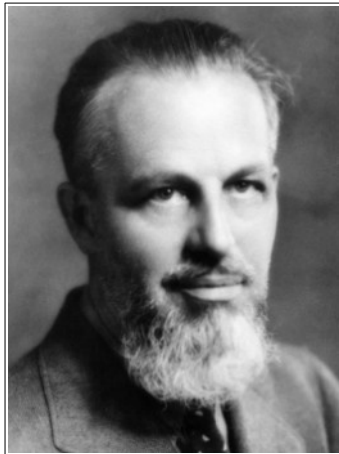
V letošním roce přispělo 32 autorů. V almanachu najdete básně, povídky, úvahy. Příspěvky jsou veselé i smutné a z některých i trošku zamrazí. Autorům příspěvků knihovnice děkují a pomyslně připíjí na další úspěšný ročník.

Narození v prosinci

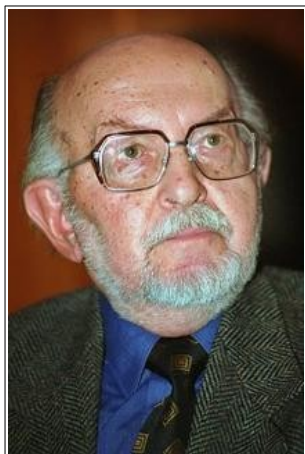
Rex Todhunter Stout (1. prosinec 1886 – 27. říjen 1975) byl americký spisovatel, autor detektivních románů. Proslul především svými romány s Nero Wolfem a jeho asistentem Archie Goodwinem. Prvním románem s těmito postavami byl *Zmije hraje golf* a posledním *Rodinná záležitost*. Je řazen ke klasikům amerického detektivního románu. Podle jeho knih bylo vytvořeno mnoho rozhlasových her, natočeno několik filmů a televizních seriálů, např. seriály *Nero Wolfe* (1981) a *A Nero Wolfe Mystery* (2001-2002). Narodil se v Noblesville v americké Indianě, avšak krátce poté se jeho kvakerští rodiče John Wallace Stout a Lucetta Elizabeth Todhunter Stoutová odstěhovali spolu se svými devíti dětmi do Kansasu. V letech 1906-1908 sloužil v americkém námořnictvu (na jachtě prezidenta Roosevelta). V dalších čtyřech letech vystřídal asi třicet nejrůznějších profesí, včetně prodavače doutníků, a zároveň začal časopisecky publikovat své básně, povídky a články. Peníze mu však přineslo až vyvinutí školního bankovního systému kolem roku 1916. Systém, který přijalo zhruba

400 amerických škol a který umožňoval kontrolovat spoření žáků na účtech škol, mu vynesl tolik, že mu to umožnilo intenzivní cestování po Evropě. V roce 1916 se oženil s Kennedy z Topeky v Kansasu. V roce 1933 se rozvedli a v témže roce se oženil s Polou Hoffmanovou z rakouské Vídně. Svoji literární kariéru zahájil v roce 1910, když začal psát pro sešitové romány (tzv. pulp), kde zveřejňoval romantické a dobrodružné příběhy. Jeho první příběhy byly zveřejněny v *All-Story Magazine*, a poté i v celá řadě dalších časopisů. V roce 1927 se stal profesionálním spisovatelem a o dva roky později přišel o veškeré peníze z podnikání. Svou první knihu „*How Like a God*“ napsal v Paříži v roce 1929. Jedná se o neobvyklý psychologický příběh napsaný ve 2. osobě. V průběhu své literární kariéry využíval celou řadu literárních forem od črt, přes povídky a romány. Stal se také průkopníkem politické detektivky, a to novelou *The President Vanishes* (1934), podle níž byl natočen stejnojmenný film.

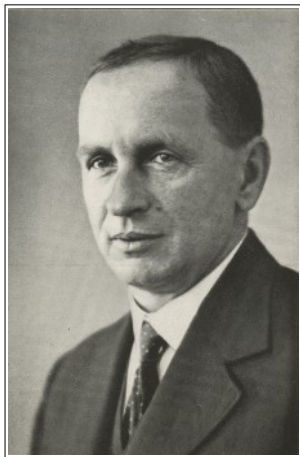
v naší knihovně: *3x Nero Wolfe, Osudné šampaňské, Smrt letního hosta, Tři stažené opony*

Miloš Macourek (2. prosinec 1926 – 30. září 2002) byl český dramatik a básník. Jako scenárista se podílel na mnoha českých komediích (např. *Pane, vy jste vdova!* nebo *Čtyři vraždy stačí, drahoušku*) a seriálech (především *Arabela* nebo *večerníčky s Machem a Šebestovou*). Na nich spolupracoval především s režiséry Oldřichem Lipským a Václavem Vorlíčkem. Za svůj život prošel řadou zaměstnání. V letech 1953 – 1960 byl lektorem pro dějiny umění ve škole ROH, pak další tři roky dramaturgem Filmového studia Barrandov. Byl autorem řady knih pro děti s fantastickými náměty a především scenáristou populárních českých filmových komedií. Macourek patřil do okruhu Jiřího Koláře a pod jeho vlivem vybudoval v 60. letech sbírku výtvarných děl klíčových osobností české klasické moderny a autorů Skupiny 42.

v naší knihovně: *Arabela, Dívka na koštěti, Jak řídit inženýra Křečka, Láska a dělové koule, Mach a Šebestová, Mach a Šebestová na cestách, Mach a Šebestová na prázdninách, Mach a Šebestová v historii, Mach a Šebestová za školou, Neptunovo vítězství a podvedený kouzelník, O hrochovi, který se bál očkování, Pohádky, Rodinné album, Všichni sloni v orchestru, Žofka, Žofka ředitelka ZOO*

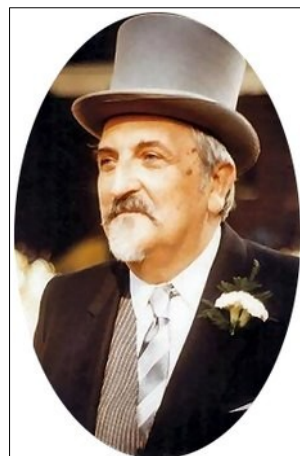
Jaroslav Durych (2. prosinec 1886 – 7. duben 1962) byl český vojenský lékař a katolický prozaik, básník, dramatik a publicista, který měl výrazný vliv na rozvoj českého katolicismu v první polovině 20. století. Jaroslav Durych velmi brzy osiřel. Na přání babičky nejprve studoval gymnázium v Hradci Králové jako chovanec arcibiskupského konviktu v Příbrami, z konviktu byl později vyloučen za čtení zakázané literatury, konkrétně Renanových Apoštolů. Nicméně na církev nezanevřel, rozhodl se sloužit jí na poli kultury a vzdělání. Vystudoval lékařskou fakultu v Praze, kterou dokončil v roce 1913, a protože studoval na vojenské stipendium, působil za první světové války jako vojenský lékař v Haliči. Po válce si v Přerově zřídil soukromou praxi, brzy se vrátil do vojenské služby, v československé armádě dosáhl hodnosti plukovníka. V letech 1923-1930 působil jako přednosta oddělení ve vojenské nemocnici v Hradisku

u Olomouce. Zde také od roku 1925 vykonával funkci prvního kronikáře vojenské nemocnice. Řádným členem České akademie věd a umění byl zvolen 26. listopadu 1935, na členství rezignoval 7. října 1938. Zejména v počátcích své tvorby byl Jaroslav Durych silně ovlivněn staroříšským vydavatelem Josefem Florianem (1873-1941) a jeho programem katolického vzdělávání. Zejména ve 20. letech Florianovo nakladatelství silně propagoval a hojně v něm publikoval a patrně i řada jím organizovaných akcí byla Florianem inspirována. Později se Durych stále více osamostatňoval, nicméně ve svých hlavních cílech, tj. snaze o zvýšení náboženské a kulturní úrovně českého katolicismu, zůstávali oba sjednoceni. Za nacistické okupace a v době komunistického režimu v Československu žil Durych v izolaci a jeho díla nesměla být vydávána. Vyšlo mu pouze několik novinových článků, které napsal pod pseudonymy. Pohřben je na hřbitově v pražském Bubenci. Jaroslav Durych bývá někdy označován za „disidenta 1. republiky“, protože oponoval antikatholicismu, který panoval v Československu mezi válkami a byl proto v ustavičných sporech s velkou částí tehdejších kulturních i politických elit. Především na počátku své tvorby působil v českém kulturním prostředí se svým otevřeným a bojovným katolicismem dosti osaměle, teprve později se vynořili další velcí autoři katolické orientace, jako např. Bohuslav Reynek, Jan Čep, Jan Zahradníček či Jakub Deml, kteří vytvořili souvislejší vrstvu literatury katolické a spirituální orientace. Durych se ve své literární tvorbě soustřeďuje především na dobu pobělohorskou (po r. 1620) – tj. katolické baroko, v jehož duchu chápe i svou koncepci české minulosti. Dále lze říci, že se zabýval sociální problematikou a usiloval o pevný řád, který nacházel v náboženských jistotách a v hledání absolutna. Chudobu a bídu (která je u něj často ukazována na ženských postavách) nechápal jako sociální problém, ale jako Boží vyznamenání. Hlavní úlohu v jeho historickém díle nenesou masy, ale spíše schopní jedinci, kteří však nejsou pojímáni z hlediska romantické výjimečnosti. Díky kontrastům mezi dobrým a zlým a jejich věrném líčení, lze hovořit o „barokním naturalismu“.

v naší knihovně: *Bloudění, Boží duha, Duše a hvězda, Masopust, Papežové a císaři, Rekviem, Sedmikráska, Tři dukáty, Z růže kvítek vykvet nám*

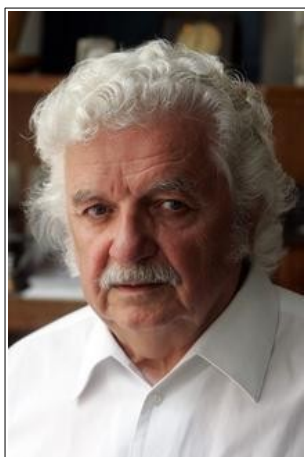
Václav Jaroslav Karel Pinkava, písaří pod pseudonymem **Jan Křesadlo** (9. prosinec 1926 – 13. srpen

1995), byl spisovatel, básník, psycholog a polyhistor českého původu. Po středoškolském studiu na Benešově gymnáziu v Praze, ze kterého byl za protektorátu dočasně vyloučen za zesměšňování němčiny, studoval na Obchodní akademii a po návratu na gymnázium v roce 1945, maturoval v roce 1947 s vyznamenáním z řečtiny. Začal studovat na Filozofické fakultě UK anglistiku, ale roku 1949 mu bylo studium znemožněno, když byl v rámci politických studijních prověrek vyšetřován a souzen za údajnou přípravu ozbrojeného povstání. Pro nedostatek důkazů byl osvobozen soudy tří instancí po dvojím odvolání prokurátora. Byl však jakožto "třídní nepřítel" vyloučen ze studií. Po tříletém období coby pomocný dělník na pstruhové farmě v Liběchově a po vojenské službě jako prostý voják u Domažlic, v roce 1952 pokračoval ve studiu psychologie na FF UK, kde promoval v roce 1954. V témže roce mu zemřela matka. Oženil se v roce 1957. Začal pracovat jako klinický psycholog na Ambulanci pro sexuální deviace U Apolináře. Roku 1968 získal doktorát. Po srpnové invazi do Československa emigroval do Británie se svou ženou a čtyřmi dětmi. Pracoval jako klinický psycholog, vedoucí oddělení. Po předčasném odchodu do důchodu v roce 1982 se naplno věnoval umělecké tvorbě. Za svou prvotinu, román *Mrchopěvci*, kterou vydalo nakladatelství '68 publishers, obdržel cenu Egona Hostovského. Svůj pseudonym si vybral částečně i proto, že ve svém občanském jménu postrádal ryze české ř. Skládal hudbu, složil mimo jiné Glagolskou mši. Mimo uměleckou činnost a svůj občanský obor úspěšně publikoval v *matematické logice*, kde vynalezl celou třídu vícehodnotových logik. Coby tzv. renesanční muž, polyhistor, rád si kladl náročné překážky a úkoly. Se svou dcerou přeložil do angličtiny Seifertův *Věnc sonetů* a k tomu si dopřál i vlastní polemický *Vzdorověnc*. Vydal sbírku básní v sedmi jazycích, nazvanou *Sedmihlásek*. Celkem napsal přes sto sonetů (včetně několika sonetových věnců).

v naší knihovně: *Fuga trium*

Ladislav Smoljak (9. prosinec 1931 – 6. červen 2010) byl český filmový, televizní a divadelní režisér,

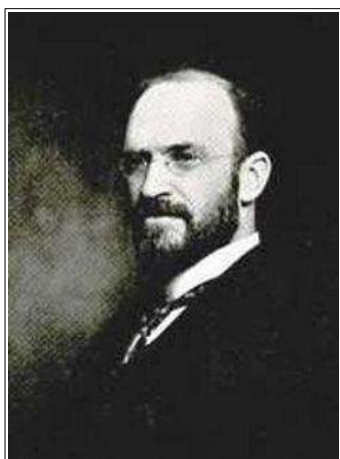

scenárista a herec, čelní postava Divadla Jára Cimrmana. Původní profesí byl učitel a pracoval také jako redaktor. Od konce 60. let spolupracoval se Zdeňkem Svěrákem, se kterým psal divadelní hry o českém fiktivním géniovi Járovi Cimrmanovi a scénáře filmových komedií. Narodil se 9. prosince 1931 v Praze. Jeho rodina z otcovy strany pocházela z Podkarpatské Rusi. Poté, co v roce 1952 odmaturoval na gymnáziu a nebyl přijat ke studiu divadelní režie na DAMU, vystudoval matematiku a fyziku na Vysoké škole pedagogické. Stal se asistentem na Fakultě technické a jaderné fyziky Karlovy univerzity a byl i středoškolským učitelem na gymnáziu v Brandýse nad Labem. V 60. letech 20. století se stal redaktorem Mladého světa a během působení v jeho redakci se podílel na založení čtenářské ankety Zlatý slavík. Později pracoval jako nakladatelský redaktor Mladé fronty, v 70. letech se stal scenáristou Filmového studia Barrandov. Společně se Zdeňkem Svěrákem a Jiřím Šebánkem založili Divadlo

Jára Cimrmana. Se Zdeňkem Svěrákem psali pro toto divadlo i „jeho“ hry a společně se také autorsky a herecky podíleli na řadě celovečerních filmů, z nichž některé Smoljak i režíroval. Vedle Divadla Jára Cimrmana byl činný také ve Studiu Láďa Ladislava Smoljaka (původně Studio Jára). Pro toto uskupení napsal několik her (například Hymna aneb Urfidlovačka). Sledoval politickou scénu a často se k ní vyjadřoval. Před sametovou revolucí nacházeli diváci v jeho divadelních hrách politické paralely, které také přispěly k jejich popularitě, ačkoliv se vyhýbal prvoplánové politické satíře. To se odrazilo také v přístupu vládnoucího režimu k Divadlu Jára Cimrmana, které se muselo často stěhovat. V roce 1989 podporoval změnu režimu, později často politickou scénu komentoval a angažoval se v občanských protestech. Byl třikrát ženatý a rozvedený, měl 4 děti – Davida (* 8. února 1959), Filipa (* 17. října 1965), Kateřinu (* 27. května 1977) a Alžbětu (* 7. července 1979). Zemřel na rakovinu dne 6. června 2010 v kladenské nemocnici. V divadle hrál ještě 10 dní před úmrtím.

v naší knihovně: Divadlo Jára Cimrmana, Filmové komedie Zdeňka Svěráka a Ladislava Smoljaka, To nejlepší za Smoljaka, Svěráka a Jára Cimrmana II

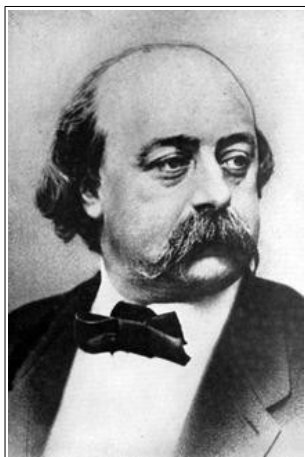
Melvil Dewey (10. prosinec 1851 – 26. prosinec 1931) byl americký knihovník a vynálezce Deweyho

desetinného systému. Narodil se v Adams Center v americkém státě New York jako Melville Louis Kossuth Dewey. Od devatenácti let pracoval jako asistent knihovníka v univerzitní knihovně Amherst College, kde studoval. Již v té době se začal zabývat myšlenkou na vhodnější uspořádání zdejšího knihovního fondu. V době Deweyho mládí, do 70. let 19. století, existovaly pouze nepraktické klasifikační systémy, založené na jmenném pořádku a neměnném, přesně stanoveném umístění knih v policích. Navíc měla každá knihovna odlišný systém. Deweyho snahou bylo nahrazení tohoto nekvalitního řešení novým, efektivnějším a univerzálnějším systémem. Usiloval o to, aby knihy byly řazeny dle určitého systému a ne fixovány na konkrétní místo jako dosud. V roce 1873 Melvil Dewey navrhl a 1876 publikoval a nechal si patentovat systém založený na desítkové soustavě, ve kterém byly knihy řazeny podle jejich obsahu. Poprvé tento svůj systém zavedl v univerzitní knihovně Amherst

College, kde studoval a pracoval. Následovaly další knihovny a do Deweyho smrti již bylo pomocí Deweyho desetinného systému (DDC) organizováno 96% všech amerických knihoven. V roce 1876 založil Dewey v Bostonu knihovní společnost Library Bureau a byl také jedním ze zakládajících členů American Library Association (ALA), kde zastával funkce tajemníka a prezidenta. Založil také knihovnické periodikum Library Journal, které mělo výrazný vliv na budoucí vývoj amerických knihoven. Roku 1887 pak zřídil první knihovnickou školu Columbia University's School of Library Economy. Byl také delegátem vlády Spojených států na Mezinárodní knihovnické konferenci v Londýně v roce 1897. Deweymu právem náleží titul „Otce moderního knihovnictví“. Další Deweyho zásluhou byla snaha o zjednodušení anglického pravopisu (spelling). V roce 1886 založil společnost pro reformu hláskování Spelling Reform Association. Se svojí ženou založil Dewey roku 1894 klub Lake Placid, místo kulturního a společenského vyžití. Melvil Dewey zemřel 26. prosince 1931 na Floridě.

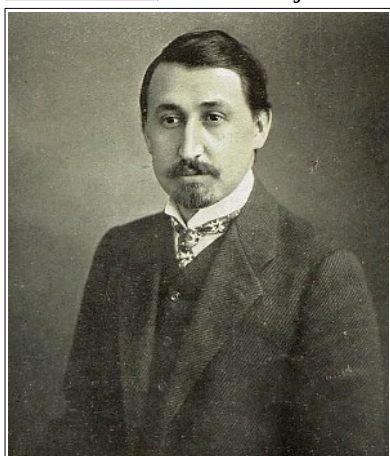
Gustave Flaubert (12. prosinec 1821 – 8. květen 1880) byl francouzský spisovatel. Je považován za jednoho z největších a nejvlivnějších prozaiků 19. století a vrcholného představitele literárního realismu. Proslavil se především svým prvním románem *Paní Bovaryová* (1857) a perfekcionista stylem. Narodil se v Rouenu do lékařské rodiny, otec Achille Cléophas Flaubert byl primářem chirurgie místní nemocnice, matka dcerou lékaře. Měli pět dětí, ale pouze Gustave a jeho starší bratr Achille se dožili dospělosti. Gustave už v mládí měl literární ambice, v roce 1834 na lyceu v Rouenu založil s přítelem Ernestem Chevalierem ručně psaný časopis, v němž publikoval svůj první veřejný text. Během dospívání psal dramata i prózu. V roce 1839 byl z lycea vyloučen pro hulvátství a neposlušnost, maturitu složil externě v následujícím roce. Od roku 1841 studoval práva v Paříži, kde navázal literární známost s Victorem Hugem. Pro nervové záchvaty epilepsie se na otcovo přání v roce 1844 vzdal dalších studií a odjel do nového domu svých rodičů v Croissetu s rozhodnutím věnovat se výhradně psaní. Protože byl

finančně zabezpečen, mohl si dovolit pracovat na venkově a každé dílo několikrát přepracovávat. V roce 1846 zemřel jeho otec a brzy po něm sestra Karolína ve věku jednadvaceti let. Flaubert se stal poručníkem malé neteře. Žil samotářsky, přestože měl milostné vztahy s mnoha ženami. Odmítal manželství jako projev měšťáctví, stejně jako každodenní problémy. O jeho zdraví pečovala matka společně s chůvou Julií, která nastoupila do služby k Flaubertovým v roce 1825 a zůstala až do spisovatelovy smrti. Od roku 1851 pracoval na románu *Paní Bovaryová* (*Madame Bovary*), který se po svém uveřejnění v roce 1856 stal předmětem soudního stíhání, ale nakonec autorovi přinesl trvalou slávu. Na základě vytržených úryvků „lascivních líčení“ milostných dobrodružství hlavní hrdinky byl stíhán pro urážku veřejné mravnosti a manželské instituce. Při soudním líčení v roce 1857 byl zproštěn všech obvinění. Literární úspěch znamenal pro Flauberta i společenský vzestup. Stal se pravidelným hostem literárních večerů v pařížských salónech. Velkou literární událostí roku 1862 se stalo vydání Flaubertova románu *Salambo*. V roce 1864 byl Flaubert představen císaři Napoleonovi III. a roku 1866 jmenován rytířem Řádu čestné legie. Katolická církev však dekretem ze dne 20. června 1864 zařadila Flaubertovy romány *Paní Bovaryová* a *Salambo* na Index zakázaných knih. Flaubert neuměl hospodařit se svým majetkem, a proto ho svěřil do správy manželovi své neteře, který ho riskantními investicemi připravil časem téměř o všechny peníze. V roce 1879 byl nucen přijmout státní penzi, kterou mu vymohli přátelé. Zchudlý a osamělý Flaubert zemřel na záchvat mrtvice v Croissetu roku 1880, uprostřed práce na románu *Bouvard a Pécuchet*.

v naší knihovně: *Bouvard a Pécuchet*, *Citová výchova*, *Dopisy*, *Paní Bovaryová*, *Salambo*

Jiří Mahen, vlastním jménem Antonín Vančura (12. prosinec 1882 – 22. květen 1939), byl český básník, novinář, dramaturg, knihovník, režisér a divadelní kritik. Narodil se v rodině čáslavského krupaře Antonína Vančury a jeho manželky Elišky, rozené Chobotové. Pokřtěn byl jako Antonín Václav Josef Vančura. Rodina se v roce 1897 přestěhovala do Dubé, kde navštěvoval německou měšťanskou školu. Gymnázium studoval v Čáslavi a Mladé Boleslavi, kde roku 1902 maturoval. Již v té době se podílel na přípravě studentských časopisů, spolu se svým přítelem Rudolfem Těsnohlídkem. V obtížných finančních podmínkách i se zdravotními problémy studoval v Praze filozofickou fakultu, obory čeština a němčina. Spolupracoval s anarchistickým časopisem *Nový kult* a časopisem *Moderní život*, který byl tiskovým orgánem uměleckého spolku *Syrinx*. Seznámil se tak především s okruhem umělců scházejících se ve vile S. K. Neumanna, jako byl František Gellner, Jaroslav Hašek či Fráňa Šrámek. Státní závěrečnou

zkoušku nesložil a v letech 1907-1910 učil jako suplent na reálce v Hodoníně a poté na obchodní škole v Přerově. Roku 1910 se přestěhoval do Brna, kde působil po zbytek života. V letech 1909-1919 byl redaktorem *Lidových novin*; odsud přešel do deníku *Svoboda*, v němž byl zaměstnán do roku 1936. V letech 1918-1920 působil jako dramaturg Národního divadla Brno. Od roku 1921 byl knihovníkem, později ředitelem tehdejší *Veřejné knihovny města Brna*. Dne 6. října 1919 v Brně uzavřel občanský sňatek s Karlou Haselmannovou (1896-1991). Manželství bylo bezdětné. Podle odkazu vdovy je dnes ve vilce, kde žili, knihovna a Mahenův památník. O svém manželství napsala vzpomínkovou knihu *Život s Jiřím*

Mahenem (Mladá fronta, 1978). Jiří Mahen ukončil svůj život sebevraždou, čímž reagoval na německou okupaci. Jako další důvod se uvádí Mahenův zdravotní stav, kdy se obával, že nebude schopen další tvůrčí práce. Pseudonym Mahen údajně vznikl sazečovým omylem při sazbě původního pseudonymu Maheu, což byl hrdina Zolova románu *Germinal*. Jiří Mahen psal též pod řadou dalších pseudonymů. Jeho lyrická tvorba je spojena s životním postojem tzv. generace anarchistických buřičů. Podle Mahenových současníků byla jeho pozdější tvorba ovlivněna impresionismem, jak však uvedl Arne Novák v nekrologu, sám Mahen toto přiřazení rozhorleně odmítal.

v naší knihovně: *Co mi liška vyprávěla, Dívka a vosa*

Sir **Arthur Charles Clarke** (16. prosinec 1917 – 19. březen 2008) byl britský autor science fiction

a vynálezce, nejvíce známý svým románem *2001: Vesmírná odysea*. Společně s Robertem Heinleinem a Isaacem Asimovem byli nazýváni „Velkou trojkou science fiction“. Byl předním představitelem hard science fiction a technického optimismu. Počátky jeho díla jsou spojovány s obdobím Zlatého věku science fiction. *2001: Vesmírná odysea* vznikala současně s filmovou verzí režiséra Stanley Kubricka. Byla inspirována jeho povídkou *Hlídka* (*The Sentinel*), ale během přípravy scénáře se rozrostla v celý román. Kubrick přišel za Clarkem se žádostí o román, podle kterého bude možné natočit „přísloušně dobrý vědeckofantastický film“. To vyústilo ve skutečně jedinečnou spolupráci v celé historii sci-fi filmů. Stal se vynálezcem geostacionární telekomunikační družice. S myšlenkou satelitu zavěšeného na pevném místě na obloze přišel dávno před vypuštěním první družice – už v roce 1945. Jeho jménem byla pojmenována planetka – „4923 Clarke“ a dinosaur *Serendipaceratops*

arthurclarkei objevený v australském Inverlochu. Velkou část života strávil na Srí Lance, kde také přežil tsunami v roce 2004. Během druhé světové války sloužil v britském královském letectvu (RAF) jako instruktor pro práci s radarem. V říjnu 1945 otisk v časopise *Wireless World* myšlenku, jak pomocí tří družic zajistit celosvětový příjem televizního signálu. Bohužel pro něj však je v Británii k udělení patentu potřeba dvou fungujících exemplářů vynálezu. Takto mohl jen v roce 1962, kdy se jeho myšlenka uskutečnila, publikovat v časopise článek *Jak jsem přišel o miliardu dolarů vynalézáním Telstaru* ve volném čase. Díky tomu je dnes známý jako vynálezce principu telekomunikační družice a na jeho počest je geostacionární oběžná dráha někdy nazývána Clarkova. Kromě tohoto vynálezu publikoval za války ještě jiný článek: *Raketa a válka budoucnosti o spojení rakety a jaderné hlavice*, díky němu získal stipendium k dalšímu studiu. Roku 1946 se stal předsedou Britské meziplanetární společnosti a pracoval na vývoji automatických přistávacích systémů. V letech 1946-1948 získal bakalářský titul z fyziky a teoretické i aplikované matematiky na King's College (získal červený diplom). Roku 1956 se přestěhoval do Kolomba na Srí Lance (tehdy ještě Cejlon). Tamní prostředí jej inspirovalo k napsání románu *Rajské fontány*, v němž popisuje ideu vesmírného výtahu. Na počátku své kariéry se také zajímal o paranormální jevy, což zužitkoval v románu *Konec dětství*. Již před dlouhou dobou se od všelijakých pseudověd distancoval, vždy však obhajoval výzkum na poli telekineze a podobných jevů. Je také známý ze svých dvou seriálů: *Záhady světa Arthura C. Clarka* (1981) a *Svět tajemných sil Arthura C. Clarka* (1984). Od roku 1988 byl upoután na kolečkové křeslo. V roce 1988 se začalo oficiálně mluvit o udělení rytířského titulu. To bylo pozdrženo během vyšetřování jeho obvinění z pedofilie vzneseného bulvárním časopisem *The Sunday Mirror*. Clarke byl očištěn od tohoto obvinění v roce 2000. Jeho zdravotní stav v této době mu však neumožnil odcestovat do Londýna a převzít tuto poctu od královny osobně. Slavnostní ceremoniál se tedy uskutečnil za přítomnosti britského vysokého komisaře přímo v Kolombu. Byl čestným předsedou Institutu pro spolupráci ve vesmíru. V roce 1962 byl za své knihy a články navržen na cenu UNESCO: Kalingovu cenu za popularizaci vědy. Roku 1985 mu byl udělen titul velmistra sci-fi. Roku 1986 založil Cenu A. C. Clarka, která se každoročně uděluje nejlepšímu sci-fi románu vydanému na britské půdě. Zemřel 19. března 2008 nedlouho po svých 90. narozeninách v Kolombu na Srí Lance, kde žil od roku 1956. V posledních měsících svého života trpěl respiračními problémy.

v naší knihovně: *2001: Vesmírná odysea, Desátý stupeň, Dva tisíce šedesát jedna: Třetí vesmírná odysea, Hlídka, Hluboké pastviny, Kladivo boží, Martánské pastviny, Martánské písky, Měsíční prach, Město a hvězdy, Návrat Rámy, Prvorození, Ráma tajemství zbavený, Setkání s Rámou, Sluneční bouře, Spoušť, Zlatý věk Venuše, Zpěv vzdálené země, Zpráva o třetí planetě*

Josef Lada (17. prosinec 1887 – 14. prosince 1957) byl český malíř, ilustrátor, scénograf a spisovatel.

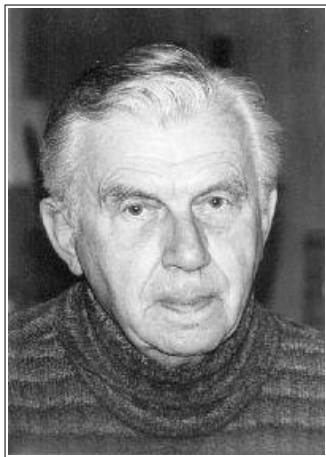

Narodil se hrusickému ševci Josefu Ladovi (1847-1904) a jeho manželce Alžbětě, rozené Janovské (1843-1912), jako nejmladší ze čtyř dětí. Měl bratra Františka (* 1870) a sestry Antonii (* 1877) a Marii (* 1881). Z Hrusic a okolí také čerpal řadu námětů svých obrazů. Jako půlroční chlapec upadl na knejpr (ševcovský nůž) a poranil si oko. Proto viděl jen na jedno a chybělo mu prostorové vidění, což ovlivnilo jeho výtvarné vyjadřování. V roce 1901 odešel do Prahy, aby se na Královských Vinohradech vyučil malířem pokojů a divadelních dekorací. O rok později vstoupil do učení na knihaře a zlatiče. V kresbě byl samoukem, postupně si vyvinul osobitý styl s typickou silnou linkou a zaoblenými tvary postav. Dne 18. června 1923 se oženil s Hanou Budějickou (1888-1951) a narodily se jim dcery Alena (1925-1992) a Eva. Alena Ladová byla rovněž ilustrátorka a malířka. O svém otci napsala v roce 1963 knihu *Můj táta Josef Lada*, které bylo vydáno přes 9000 výtisků, v knize byly

také použity ilustrace z jiných Ladových děl. Dcera Eva se narodila 18. prosince 1928, byla nadaná klavíristka a zahynula v 16 letech při leteckém bombardování u Emauzského kláštera 14. února 1945. Lada byl rovněž autorem výprav, scén a kostýmů k divadelním hrám i operám uváděným Národním divadlem a hlavním výtvarníkem úspěšného českého filmu režiséra Josefa Macha *Hrátky s čertem* z roku 1956, natočeného podle stejnojmenné pohádkové divadelní hry Jana Drdy. Vytvořil asi 400 volných obrazů a okolo 15 tisíc ilustrací. Jeho ilustrace inspirovaly českého básníka Jaroslava Seiferta k napsání básnické sbírky *Chlapec a hvězdy* (1956). Sbíрка je malebným slovním doprovodem k Ladovým obrázkům. Společně s Čapkem, Nezvalem a Vančurou se stal jedním ze zakladatelů tzv. „moderní pohádky“ v české literatuře a roku 1947 obdržel za svoje dílo titul národní umělec.

v naší knihovně: *Bubáci a hastrmani*, *Dětem*, *Knihá řikadel*, *Ladovy veselé učebnice*, *Lidové písničky*, *Mikeš*, *Můj přítel Švejk*, *O chytré kmoťře lišce*, *Svět zvířat*, *Šprýmovné komiksy*, *Šprýmovné kousky Frantíka Vovsíka a kozla Bobeše*

Jaromír Hořec (18. prosinec 1921 – 22. listopad 2009) byl český básník, spisovatel, novinář a publicista.

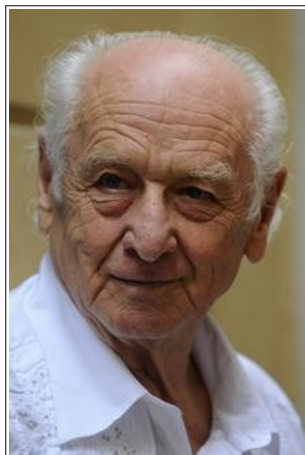
Stal se jedním ze zakladatelů Mladé fronty v roce 1945 a do roku 1950 byl jejím šéfredaktorem a zároveň ředitelem nakladatelství. 1950-1953 redaktor nakladatelství Mír, 1953-1965 šéfredaktor časopisu *Hlas revoluce*. V období 1965-1969 působil na Karlově Univerzitě. Z politických důvodů ji však musel po roce 1968 opustit. V roce 1979 založil samizdatovou edici *Česká expedice*, dva roky poté skončil na půl roku ve vazbě za podvracení republiky a za šíření ineditní literatury. Příležitostně psal texty k jazzové a taneční hudbě. Od roku 1989 byl členem Masarykova demokratického hnutí (MDH), později též jeho předsednictva a Nadace pro postavení pomníku T. G. Masaryka v Praze. V roce 1993 obnovil spolu s místopředsedou Masarykova demokratického hnutí (MDH) doc. Vratislavem Preclíkem vydávání Masarykovsko-Herbenovského časopisu *Čas* v původní úpravě a formátu. Za tuto činnost obdržel v roce 2000 od MDH čestnou medaili T. G. Masaryka za věrnost jeho odkazu. Po pádu

komunismu a rozpadu SSSR spoluzaložil Společnost přátel Podkarpatské Rusi, jejímž nákladem vydal řadu knih o historii země. Jeho strýcem byl spisovatel a věrný spolupracovník prezidenta Masaryka dr. Jan Herben. Zemřel roku 2009 v Praze. Byl pohřben na Vinohradském hřbitově.

v naší knihovně: *Hamleti v texaskách*

Arnošt Lustig (21. prosinec 1926 – 26. únor 2011) byl český židovský spisovatel a publicista světového významu, autor celé řady děl s tématem holokaustu. Pocházel z rodiny malého obchodníka. Narodil se v Praze-Libni, kde s rodiči a sestrou Hanou bydlel na Královské třídě čp. 428 (dnes Sokolovská ulice) a po čase na Královské čp. 137. Zde také vychodil obecnou školu a začal studovat na reálce, ze které však byl roku 1941 z rasových důvodů vyloučen (jako Žid), poté se vyučil krejčím. 13. listopadu 1942 byl poslán do Terezína; později poznal i další koncentrační tábory, Osvětim a Buchenwald. V dubnu 1945 jako zázrakem uprchl z transportu smrti (z Buchenwaldu do Dachau) a ukrýval se až do konce války v Praze. Holokaust přežila jen jeho maminka a sestra, po příjezdu do Osvětimi v roce 1944 šel tatínek rovnou do plynu,

protože měl brýle a protože mu bylo 52 let. Lustigova díla se už od prvních povídkových souborů zabývají právě tematikou Židů a druhé světové války. Po válce se oženil s Věrou Weislitzovou (1927-2009), která je autorkou básnické sbírky *Dcera Olgy a Lea* a knihy povídek *Pes z Klagenfurtu*. Od roku 1946 studoval na

Vysoké škole politických a sociálních věd, začal také přispívat do novin a časopisů. Roku 1948 odjel do Izraele jako zpravodaj Lidových novin v izraelsko-arabské válce, po návratu pracoval jako redaktor Čs. rozhlasu, kde se velmi spřátelil s F. R. Krausem a stal se jeho žákem. Poté byl vedoucím kulturní rubriky týdeníku *Mladý svět*, byl i scenáristou Čs. filmu (Barrandov): napsal mj. scénář podle své novely *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*. V průběhu padesátých a šedesátých let vystřídal několik zaměstnání. Byl členem Komunistické strany Československa. V srpnu 1968 trávil Arnošt Lustig se svou rodinou a dalšími novináři a umělci dovolenou v Itálii. Zde se ráno 22. srpna dozvěděl o invazi vojsk Varšavské smlouvy v Československu. Do Prahy se už se ženou a dětmi nevrátili. Nejdříve odjeli do Jugoslávie, kde působil v záhřebském filmovém studiu, poté žili v Izraeli, v roce 1970 se nakonec usadili v USA, kde Lustig od roku 1973 přednášel film, literaturu a scenáristiku na Americké

univerzitě ve Washingtonu. V roce 1978 byl na washingtonské American University jmenován profesorem. V roce 1995 se stal šéfredaktorem české verze časopisu *Playboy*. V sobotu 26. února 2011 zemřel v Praze na rakovinu. Jeho tvorba málokdy vybočila z tématu holokaustu. Jeho knihy náleží k tzv. druhé vlně válečné prózy, tj. válečná próza z 50. a 60. let. Autoři druhé vlny se spíše soustředili na psychiku a vztah jedince k době než na události v širších souvislostech, na rozdíl od faktograficky zaměřených autorů vlny první. Rysy jeho tvorby: vychází z drastických zkušeností hlavně z koncentračních táborů (vydává osobní zповěď). Chtěl tímto způsobem své dceři vylíčit tuto dobu. Zachycuje osudy mladých dívek, žen a starých lidí (jsou nejvíce zranitelní, protože jsou bezbranní). Všechny události představuje tak, jako by byly každodenní. Příběhy jsou buď povídky nebo novely a první vznikaly už v 1. pol. 50. let. Svě příběhy neustále přepracovává. Již od svých prvních próz, soustředěných v povídkových sbírkách *Noc a naděje* a *Démanty noci* píše Lustig příběhy, v jejichž centru stojí obyčejné, zdánlivě nehrdinské lidské charaktery konfrontované s mezní životní situací v koncentračních táborech. Válečnou tematiku neopouští ani ve svých rozsáhlejších, psychologicky laděných textech *Můj známý Vili Feld* a *Dita Saxová*. Ve svých prózách i s odstupem padesáti let hledá Lustig smysl lidství a podstatu lidského bytí. Pro jeho prózy, poznamenané zkušenostmi s nacistickou genocidou, je charakteristická věcnost podání a střízlivá dramatičnost.

v naší knihovně: *Bílé břízy na podzim*, *Démanty noci*, *Dívka s jizvou*, *Krásné zelené oči*, *Láska a tělo*, *Miláček*, *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*, *Nemilovaná*, *Nikoho neponížíš*, *Noc a naděje*, *Tma nemá stín*, *Ulice ztracených bratří*, *Velká trojka*

Jiří Hanzelka (24. prosinec 1920 – 15. únor 2003) byl český cestovatel a spisovatel. Narodil se na kopci

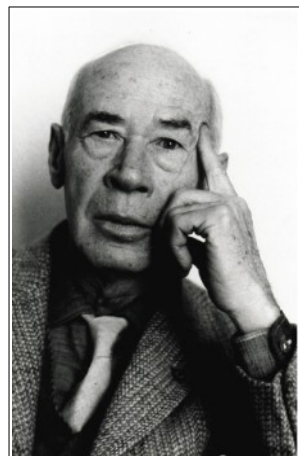

Kotouč u Štramberka v domě, který patřil správě vápencových lomů. Ve věku tří let se s rodiči přestěhoval do Kopřivnice, kde jeho otec pracoval v automobilce Tatra jako dělník ve vývojovém oddělení; příležitostně také závodil jako spolujezdec Josefa Vermířovského. V letech 1925 až 1930 bydleli v Bratislavě, poté se přestěhovali do Prahy. Vystudoval obchodní akademii a po maturitě (1938) začal studovat Vysokou obchodní školu. Protože ale na začátku druhé světové války došlo k uzavření českých vysokých škol, mohl ji ukončit až v r. 1946. Mezitím byl nasazen na zemědělské práce do Zhoře u Tábora, kde při úrazu na statku přišel o prst. Na škole studoval s Miroslavem Zikmundem, který byl poté jeho partnerem na cestách i spoluautorem jejich společných knih. V letech 1947 až 1950 podnikl spolu s Miroslavem Zikmundem cestu do Afriky a Jižní Ameriky. Celou tuto výpravu absolvovali společně ve voze značky Tatra T 87. Po návratu do Československa se roku 1954 oženil a později se mu narodily dvě děti, syn Jiří a dcera Hana. Roku 1958 věnoval svůj dům v Gottwaldově tomuto městu s podmínkou, že v něm budou zřízeny dětské jesle. Druhou cestu, již s doprovodem, podnikli ve dvou vozech Tatra 805 v letech 1959 až 1964. Při této výpravě projeli Asii a Oceánií. Také na této cestě shromáždili velké množství dokumentárního materiálu. Krátce po návratu zemřela na rakovinu jeho žena.

Jako přesvědčený sociální demokrat a v naději, že komunistické straně se může zdařit reforma politického systému, roku 1963 vstoupil do KSČ. Jako člen KSČ i v roce 1968 stál na straně tzv. reformních komunistů, účastnil se aktivně protestních akcí na podporu pražského jara a stal se jednou ze známých symbolických postav tohoto protestu. Proto mu bylo v roce 1969 znemožněno dále publikovat a účastnit se veřejného života. Po dlouhou dobu nesměl Jiří Hanzelka ani dostat oficiální zaměstnání, tím spíše, že v roce 1977 podepsal Chartu 77. První zaměstnání dostal až roku 1983, kdy začal jako sadař v podniku Sady lesy zahradnictví prořezávat stromy v pražské Seminářské zahradě. O čtyři roky později se přestěhoval do Sedla u Jindřichova Hradce. Je pohřben na hřbitově u kostela sv. Jiljí v Domaníně v sousedství treboňského parku u schwarzenberské hrobky.

v naší knihovně: *Přemožení pouště, Velké vody Iguazú, Zvláštní zpráva č. 4, Život snů a skutečnosti*

Henry Valentine Miller (26. prosinec 1891 – 7. červen 1980) byl americký spisovatel, je považován za představitele surrealismu. Narodil se v New Yorku, své dětství prožil v Brooklynu. Pokoušel se studovat na City College of New York, ale po krátké době studii zanechal. Poté vystřídal značný počet zaměstnání. Od roku 1920 pracoval ve Western Union, kde začal psát. Zde se seznámil s June Edith Smith Mansfieldovou, se kterou odjel roku 1928 na cestu po Evropě. Roku 1930 se dostal do Paříže, kde se mu zpočátku finančně vedlo velmi špatně (živil se i žebrotou). O rok později zde sehnal stálé zaměstnání a v Paříži zůstal až do roku 1939, kdy odjel do Řecka. V roce 1940 se vrátil do USA, kde se usadil v Kalifornii – Big Sur. Po druhé světové válce vedl o své dílo řadu soudů, které ukončil v roce 1964 až Nejvyšší soud Spojených států amerických, který neshledal důvod k považování jeho děl za „oplzlé“. Jeho tvorba a životní styl velmi ovlivnila tvorbu beat generation i jeho přítelkyni Anaïs Nin. Ve svých dílech odmítal americký způsob života, snažil se popsat smyslové prožitky. To vedlo

k názoru, že jeho díla jsou nemravná, vulgární, urážlivá a kazící výchovu mládeže a proto zhruba do roku 1956 nesměly v USA vycházet, v tomto období vycházela ve Francii v Paříži. Svým volným přístupem k sexu ovlivnil hnutí hippies. On sám v Paříži navštěvoval nevěstinec Aux Belles Poules.

v naší knihovně: *Černé jaro, Kolos z Marussi, Nexus, Obratník Raka, Plexus, Pod střechami Paříže, Sexus*

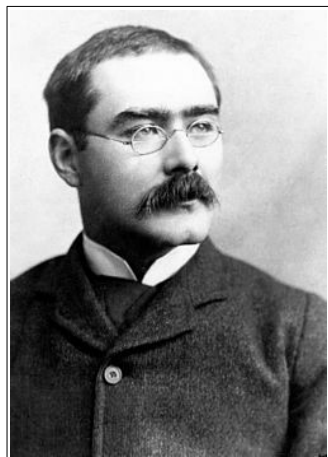

Zikmund Winter (27. prosinec 1846 – 12. červen 1912) byl český spisovatel, kulturní historik a učitel. Zikmund Winter se narodil v rodině Antona Wintera, zvoníka kostela sv. Ducha na Starém Městě v Praze, a Marie, rozené Procházkové. Rodina se stěhovala podle otceva působiště v různých pražských kostelech. Vystudoval Akademické gymnázium, po němž se rozhodl stát se knězem a začal studovat teologii pod záštitou rytířského řádu Křižovníků s červenou hvězdou. Po roce těchto studií zanechal a začal studovat historii na Filozofické fakultě Karlo-Ferdinandovy univerzity. Navštěvoval mj. přednášky V. V. Tomka, J. Kalouska, A. Gindelyho a Josefa Emlera, u kterého si přivydělával v archivu jako kopista a zdokonalil se tak v paleografii. Po absolvování studia nastoupil 1. října 1873 na své první učitelské místo na reálku v Pardubicích, kde jako jednorozční suplent vyučoval dějepis, zeměpis, češtinu, němčinu a logiku. Zde se seznámil a 7. ledna 1876 oženil s Marií Annou Šedou (* 1852). Na závěr pardubické suplentury složil státní zkoušku a dosáhl tak učitelské způsobilosti. Od 1. října 1874 učil deset let na reálce v Rakovníku. Roku 1884 přesídlil do Prahy, byl jmenován c. k. školním radou a jako středoškolský profesor češtiny a latiny vyučoval na Akademickém gymnáziu. Od roku 1895 rodina Winterových se synem Jaroslavem (* 1877) a dcerou Josefou (* 1883) bydlela na Vinohradech v domě čp. 618 (617), dnešní Legerově ulici. Žili poklidným rodinným životem a Winter si několikrát na gymnáziu vzal dlouhodobou tvůrčí dovolenou, aby se mohl věnovat psaní. Zikmund Winter zemřel v bavorských lázních Reichenhall, kam každým rokem jezdil. Pohřben byl na Vinohradském hřbitově. Badatelským centrem Winterových mladých let se stal rakovnický archiv. Vytěžil zejména městské knihy, rozvíjel svůj zájem o poznávání měšťanského života a jeho všednodennosti: jak lidé v minulosti bydleli, jak se odívali, vzdělávali, cestovali, čím se živil, jak se bavili, o čem se soudili. Zkoumal nejcenější fondy rakovnického archivu z období od konce 15. do 17. století.

Prašné prostředí archivů vyvolalo u spisovatele krční nemoc, která mu později bránila v intenzivním studiu písemných pramenů. Přesto pokračoval v opisování archivních pramenů také v Praze. Svoji základnu i díky studentské praxi v Archivu královského hlavního města Prahy a v Zemském archivu rozšířil o městské knihy ze 14. až 16. století, postupně svůj odborný zájem doplnil o vrcholný středověk. Jeho historické povídky i romány se soustřeďují na období 16. a 17. století. Představují měšťany, často mimořádné postavy intelektuálů, umělců, ale i duševně rozvrácených lidí, které končí tragicky.

v naší knihovně: *Malé historie a třísky, Mistr Kampanus, Obrázky, Povídky, Rozina sebranec, Tři pražské novely*

Joseph Rudyard Kipling (30. prosinec 1865 – 18. leden 1936) byl britský spisovatel, novinář a básník,

první britský nositel Nobelovy ceny za literaturu z roku 1907. Rudyard Kipling se narodil v indické Bombaji jako syn malíře pracujícího pro britskou koloniální správu, dětství prožil v Indii, kam se po absolvování internátní školy v Anglii roku 1881 opět vrátil, protože vojenská kariéra mu byla uzavřena pro silnou krátkozrakost a studium na univerzitě bylo příliš nákladné. Stal se pomocníkem šéfredaktora anglických novin v Láhaur, kde mu otiskli první verše a krátké povídky. Přestože pak v Indii strávil pouhých sedm let, načerpal tu náměty pro svou nejlepší tvorbu. V osmdesátých letech 19. století se definitivně prosadil jako básník a posléze i jako prozaik. Podnikl cesty do Číny, Japonska a Spojených států. Po sňatku s Američankou Caroline Balestierovou roku 1892 žil čtyři roky ve Vermontu v USA, kde napsal své slavné Knihy džunglí. V Londýně, kam se s manželkou roku 1896 přestěhoval, vydal své další romány, ale stále psal i poezii. Ve vlasti byl ceněn především jako básník

opěvující mužnost a vlastenectví, jeho próza nebyla tak vyzdvihována. Čtenáře zaujal především cizokrajnou tematikou, popisem přírody a zvyků domorodců a pozoruhodným uměleckým jazykem. Přelom století pak znamenal vrchol jeho literárních úspěchů a roku 1907 mu byla udělena Nobelova cena za literaturu. Třebaže Kipling psal až do počátku třicátých let, nedosáhl již předchozích úspěchů. Navíc těžce nesl smrt svého syna Johna na bojišti 1. světové války, jeho osud zachycuje film „Legenda o mém synovi“. Po spisovatelově smrti na mozkovou mrtvici vyšla ještě jeho autobiografie *Something of Myself* (1937).

v naší knihovně: *Bajky i nebajky, Knihy džunglí, Pohádky*

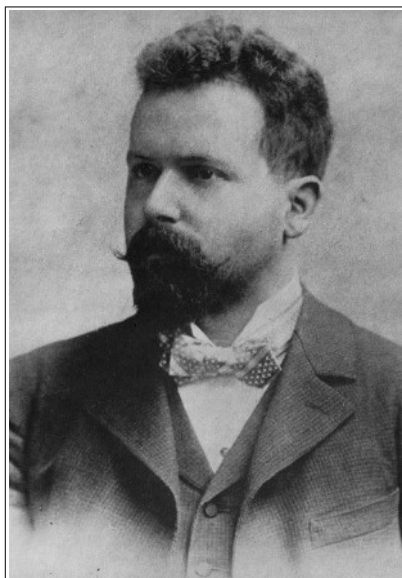
Viktor Dyk (31. prosinec 1877 – 14. květen 1931) byl český básník, prozaik, dramatik, publicista

a nacionalistický politik, v mládí jeden z představitelů tzv. generace anarchistických buřičů, později nacionalisticky orientovaný autor. Za 1. světové války byl členem domácího odboje a byl také signatářem Manifestu českých spisovatelů. Mezi jeho nejznámější literární díla patří např. novela *Krysař*, drama *Zmoudření Dona Quijota* či básnická sbírka *Devátá vlna*. Narodil se v Pšovce u Mělníka. Byl druhorozeným synem Václava a Hedviky Dykových. Viktorův otec, Václav Dyk (v úředních záznamech psáno Dick) byl tehdy správcem, nakonec až centrálním ředitelem mělnického panství knížete Jiřího z Lobkovic. Dykův otec byl velice vzdělaný člověk, což se odrazilo také v jeho obsahově hodnotné knihovně, na kterou Viktor rád při studiu v Praze vzpomínal, protože mimo ročníků Lumíra, Světozoru a Zlaté Prahy obsahovala i svazky *Kobrový Národní bibliotéky* či *Palackého Dějin národa českého*. S literaturou měl tedy kontakt již od raného dětství a stal se brzy vášnivým čtenářem. Velmi se zajímal

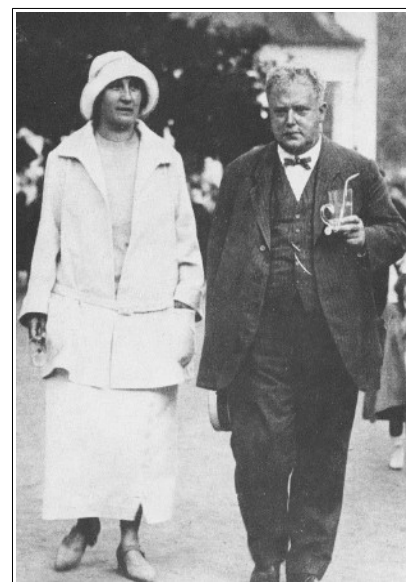
o českou historii, a to umocňovalo i jeho nacionální smýšlení. Sám v dětství údajně sepsal několik her pro loutkové divadlo, které hrál svému staršímu bratru Ludvíkovi. V deseti letech se pokusil složit svou první báseň. V roce 1888 začal chodit na pražské gymnázium v Žitné ulici, kde ho mj. učil Alois Jirásek, kterým byl Viktor přímo uchvácen (dokonce uvažoval o studiu historie). I Jiráskova mladý Viktor zaujal a až do smrti zůstávali přáteli. Spolu s bratrem Ludvíkem, rovněž studentem gymnázia v Žitné ulici, bydleli u své ovdovělé babičky z matčiny strany, Marie Patrovské, na Malé Straně. Bratr Ludvík, horlivý účastník pokrokařského hnutí (kolem *Časopisu pokrokového studentstva*), tehdy zapaloval svými politickými a čtenářskými zájmy i mladšího Viktora a později ho také uvedl do spolkového života. V září 1893 byl nad

Prahou vyhlášen výjimečný stav a byli zatýkáni omladináři. Tou dobou vznikají také jeho první básnické pokusy, které jsou dochované v rukopisných sešitech: Proudý a protiproudý, Dušičková elegie, Z básní zemřelého, Lyrika. Zatýkání v roce 1893-94 se dotklo i gymnázií. Viktor Dyk toto dění pozoroval s velkým zaujetím, jelikož již tehdy patřil k radikálním studentům, kteří chtěli skoncovat s monarchií. V reakci na toto dění vznikaly jeho další rukopisné verše. V červnu Intimní volné jeviště v Praze na Vinohradech hrálo jeho jednoaktovku Pomsta, kterou sepsal pod pseudonymem R. Vilde. Toho roku začal publikovat také ve Vesně, Nivě, Moderní revui, Volných směrech, Rozhledech, Studentském sborníku a měl báseň v Almanachu secese. Po maturitě začal vydávat již pod jménem vlastním. Jako 18letý zažil svůj debut, když mu ve Světozoru pod pseudonymem Viktor Souček vyšly první tři básně – Moderní věřící, Není to

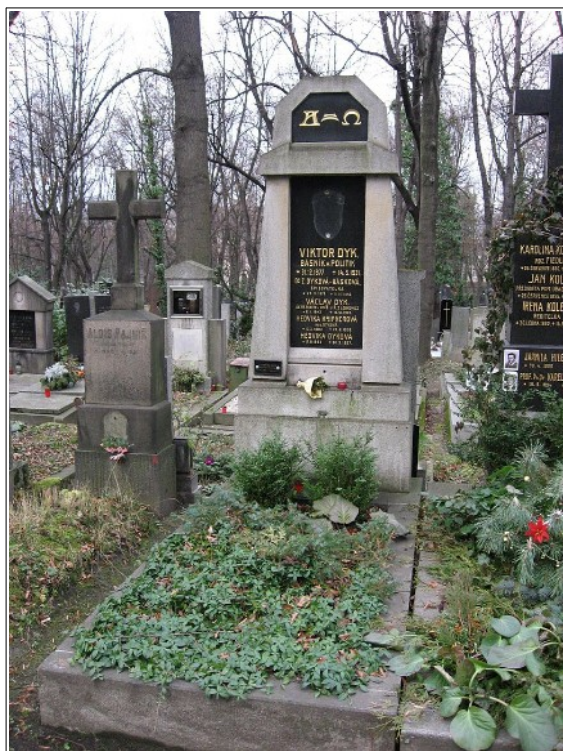
Viktor Dyk po roce 1900.

nic! a Otázky. Po úspěšně složené maturitě v roce 1896 se zapsal na právnickou fakultu c. k. české univerzity Karlo-Ferdinandské v Praze, kde mj. poslouchal přednášky prof. Masaryka. Vstoupil zde také do Literárního a řečnického spolku Slavia, kde později vykonával funkci místopředsedy. Poté dokončil Právnickou fakultu Karlovy univerzity. Po celý život však působil jako novinář a spisovatel. K rozhodnutí nevěnovat se právu došel v roce své justiční zkoušky (1905). Ještě ve spolku Slavia zastával Viktor názory umírněné, což ho stavělo do opozice k jeho bratrovi Ludvíkovi, který byl mnohem radikálnější. Tento rozpor se promítal mj. ve vztahu k Němcům. Ludvík byl od samého počátku vyhraněný nacionalista, zatímco Viktor zastával krajně levicové názory, dokonce se v roce 1897 zúčastnil sociálně demokratického prvního máje. Po rozpadu Slavie si postupně prošel dvěma obdobími. Byl ovlivněn jak sociální demokracií, tak i realismem, jehož vůdčí osobností byl v té době T. G. Masaryk. Dyk byl nejprve Masarykem velmi osloven, ale jakmile se s ním osobně setkal na jedné přednášce, nadšení upadlo. Masarykův realismus byl pro něj příliš racionální a bez emocí. Později vytýkal Masarykovi především jeho odpor vůči radikalismu tam, kde byl jedině na místě, jeho „kladění dobra lidského nad dobro národní“, „pověrečnou bázeň před šovinismem“ i tam, kde šlo pouze o nacionalismus, běžný u všech evropských národů, a „utopii možného smíru s Němci“. Dyk se nikdy, ani ve svém „realistickém“ mezidobí nestal Masarykovým stoupencem. Dyk původně hledal východisko v individualismu, který chápal jako jedinou možnou „střední cestu mezi nacionalismem a socialismem“. Zároveň v této době debutoval i knižně, a to básnickou sbírkou A porta inferi. Dykovi se zdál socialismus příliš kolektivistický a materialistický, nacionalismus příliš šovinistický a realismus příliš nábožensky moralistní. Nakonec však pochopil, že má-li lidský život mít nějaký význam, má-li mít nějakou hodnotu, pak musí být podřízen něčemu vyššímu než je on sám. Nalezl tak pevně cestu k nacionalismu, ve kterém viděl nesobecké podřízení se člověka vyššímu národnímu společenství. Zásadní vliv na Dykovu celoživotní orientaci ideovou a politickou i na jeho inspiraci literární mají významné politické události roku 1897 – volby do páté kurie, následná reakce českých sociálně demokratických poslanců proti státoprávnímu ohrožení podanému mladočechy, pád Badeniho vlády a s ním spjaté omezení tzv. jazykového nařízení, které vyvolalo „prosinčové národnostní bouře“, na které reagovaly příslušné politické orgány vyhlášením stanného práva v prosinci téhož roku. Tento německo-český prosinec hluboce zasáhl i Viktora Dyka. I on vyšel toho měsíce s trikolorou do ulic. Sám sebe a svůj přístup k politice i životu Dyk charakterizoval ve Vzpomínkách a komentářích takto „Kde najdete planý radikalismus, potírejte jej. Planý radikalismus je k opravdovému v podobném poměru, jako klerikalismus k náboženství. To však můžeme od lidí vzdělaných žádat, aby dovedli odlišovat radikalismus povrchní a heslový od onoho, ku kterému chceme vychovávat, od radikalismu, který opírá se o základ politického vzdělání a povahovou sílu, předpokládá mravní sebevýchovu a kázeň, pevnost v zásadách i obětavou ochotu a kázeň, pevnost v zásadách i proti daným poměrům... Radikalismus není plané rozčilování a bouření, nejsou záchvaty rychle prchající, není

Viktor Dyk s manželkou Zdeňkou Háskovou-Dykovou na lázeňské kolonádě.

netrpělivost a těkavost, není víra v zázraky... radikalismus je houževnaté sledování vytčeného cíle, je důslednost a zásadovost v svědomité politické práci.“ Od roku 1907 až do své smrti se podílel s Jaroslavem Vlčkem (a od roku 1910 s Jaroslavem Kamperem) na redigování časopisu Lumír, který od J. V. Sládka zakoupil téhož roku nakladatel Jan Otto. V letech 1910-1914 redigoval také časopis Samostatnost, kde publikoval své četné články, ve kterých kritizoval vládní systém. Protože válečná cenzura byla mnohem přísnější než tiskové restrikce před válkou, jako odpovědný redaktor dostával jednu výstrahu za druhou, a to až do úplného zastavení listu v září 1914. Okamžitě po zastavení Samostatnosti přešel do časopisu Lumír, ze kterého vytvořil novou baštu odboje. Obava z jeho uvěznění dokonce přiměla v roce 1915 Masaryka, který tou dobou již pobýval v zahraničním exilu, aby prostřednictvím Beneše přemluvil Dyka k odchodu ze země. Přes počáteční výhrady slíbil, že na falešný bulharský pas odcestuje do Švýcarska. Problémy s doručením dokladu ale nakonec donutily Dyka zůstat doma. Od června 1915 začal na stránkách Lidových novin zveřejňovat na pokračování svůj román Tajemná dobrodružství Alexeje Iványče Kozulinova. Líčením poměrů v carském Rusku chtěl čtenáři zprostředkovat svůj náhled na nesvobodný život v Rakousko-Uhersku. Následně byly Lidové noviny na čtrnáct dní zastaveny a šéfredaktor Heinrich byl spolu s Dykem postaven před soud. Dyk ve psaní protidynastických článků ani poté neustal. Tato činnost a také vykonstruované obvinění z vlastizrady ho přivedly v roce 1916 do vězení. V tomto žaláři se pod dojmem vývoje

Hrob Viktora Dyka, Olšanské hřbitovy.

událostí zrodila v dubnu 1917 pravděpodobně nejznámější Dykova báseň Země mluví, nepřímou vyzývající české poslance Říšské rady, svolané poprvé od počátku války, aby v historicky osudových okamžicích nezapomněli na svoji odpovědnost vůči národu a vlasti. V samovazbě překládal francouzské básníky, především Baudelaira a Verlaina. Korespondenčně také připojil svůj podpis k manifestu spisovatelů z 30. 5. 1917. Když byl v květnu roku 1917 propuštěn na svobodu, snažil se dohnat to, co rokem stráveným ve vězení zameškal. Byl mnohem radikálnější než před zatčením, ale hroučící se rakouský kolos už proti němu nedokázal nijak zakročit. V roce 1928 se po sedmadvacetileté známosti oženil se spisovatelkou, překladatelkou ze slovinštiny a novinářkou Zdenkou Háskovou a v červnu spolu podnikli cestu do Jugoslávie. Jeho synovcem byl předválečný diplomat Viktor Kripner, sám autor několika básnických sbírek. Viktor Dyk byl šachistou, členem Českého spolku šachovního. Přátelil se s prvním českým velmistrem Oldřichem Durasem a také mu věnoval několik básní, včetně jedné, kterou napsal v němčině. Několik záznamů Dykových partií (mj. právě s Durasem a s Richardem Rétim) se dochovalo a jsou k dispozici i na internetu. Dne 13. května 1931 se Viktor Dyk ubytoval v penziónu Glavoviće na ostrůvku Lopud blízko Dubrovníka. Následujícího dne byl raněn srdeční mrtvicí při koupání v moři v zátocě Šunj v Jaderském moři. Z lopudské radnice byl dalšího dne vypraven pohřeb. Jeho mrtvé tělo bylo přepraveno vlakem přes Záhřeb do Československé republiky. Do Prahy přijel vlak se zesnulým 17. května po poledni. Se všemi poctami byla jeho rakev vystavena v Pantheonu Národního muzea, kde se s Dykem slavností řečí rozloučil spisovatel a voják Rudolf Medek. Pohřben byl na pražských Olšanských hřbitovech 20. května v rodinné hrobce. Smuteční projev zde měl výtvarný a literární historik a kritik prof. Arne Novák.

Od roku 1907 až do své smrti se podílel s Jaroslavem Vlčkem (a od roku 1910 s Jaroslavem Kamperem) na redigování časopisu Lumír, který od J. V. Sládka zakoupil téhož roku nakladatel Jan Otto. V letech 1910-1914 redigoval také časopis Samostatnost, kde publikoval své četné články, ve kterých kritizoval vládní systém. Protože válečná cenzura byla mnohem přísnější než tiskové restrikce před válkou, jako odpovědný redaktor dostával jednu výstrahu za druhou, a to až do úplného zastavení listu v září 1914. Okamžitě po zastavení Samostatnosti přešel do časopisu Lumír, ze kterého vytvořil novou baštu odboje. Obava z jeho uvěznění dokonce přiměla v roce 1915 Masaryka, který tou dobou již pobýval v zahraničním exilu, aby prostřednictvím Beneše přemluvil Dyka k odchodu ze země. Přes počáteční výhrady slíbil, že na falešný bulharský pas odcestuje do Švýcarska. Problémy s doručením dokladu ale nakonec donutily Dyka zůstat doma. Od června 1915 začal na stránkách Lidových novin zveřejňovat na pokračování svůj román Tajemná dobrodružství Alexeje Iványče Kozulinova. Líčením poměrů v carském Rusku chtěl čtenáři zprostředkovat svůj náhled na nesvobodný život v Rakousko-Uhersku. Následně byly Lidové noviny na čtrnáct dní zastaveny a šéfredaktor Heinrich byl spolu s Dykem postaven před soud. Dyk ve psaní protidynastických článků ani poté neustal. Tato činnost a také vykonstruované obvinění z vlastizrady ho přivedly v roce 1916 do vězení. V tomto žaláři se pod dojmem vývoje

událostí zrodila v dubnu 1917 pravděpodobně nejznámější Dykova báseň Země mluví, nepřímou vyzývající české poslance Říšské rady, svolané poprvé od počátku války, aby v historicky osudových okamžicích nezapomněli na svoji odpovědnost vůči národu a vlasti. V samovazbě překládal francouzské básníky, především Baudelaira a Verlaina. Korespondenčně také připojil svůj podpis k manifestu spisovatelů z 30. 5. 1917. Když byl v květnu roku 1917 propuštěn na svobodu, snažil se dohnat to, co rokem stráveným ve vězení zameškal. Byl mnohem radikálnější než před zatčením, ale hroučící se rakouský kolos už proti němu nedokázal nijak zakročit. V roce 1928 se po sedmadvacetileté známosti oženil se spisovatelkou, překladatelkou ze slovinštiny a novinářkou Zdenkou Háskovou a v červnu spolu podnikli cestu do Jugoslávie. Jeho synovcem byl předválečný diplomat Viktor Kripner, sám autor několika básnických sbírek. Viktor Dyk byl šachistou, členem Českého spolku šachovního. Přátelil se s prvním českým velmistrem Oldřichem Durasem a také mu věnoval několik básní, včetně jedné, kterou napsal v němčině. Několik záznamů Dykových partií (mj. právě s Durasem a s Richardem Rétim) se dochovalo a jsou k dispozici i na internetu. Dne 13. května 1931 se Viktor Dyk ubytoval v penziónu Glavoviće na ostrůvku Lopud blízko Dubrovníka. Následujícího dne byl raněn srdeční mrtvicí při koupání v moři v zátocě Šunj v Jaderském moři. Z lopudské radnice byl dalšího dne vypraven pohřeb. Jeho mrtvé tělo bylo přepraveno vlakem přes Záhřeb do Československé republiky. Do Prahy přijel vlak se zesnulým 17. května po poledni. Se všemi poctami byla jeho rakev vystavena v Pantheonu Národního muzea, kde se s Dykem slavností řečí rozloučil spisovatel a voják Rudolf Medek. Pohřben byl na pražských Olšanských hřbitovech 20. května v rodinné hrobce. Smuteční projev zde měl výtvarný a literární historik a kritik prof. Arne Novák.

Pohřební průvod dne 20. května 1931 před Vinohradským divadlem.

Od roku 1907 až do své smrti se podílel s Jaroslavem Vlčkem (a od roku 1910 s Jaroslavem Kamperem) na redigování časopisu Lumír, který od J. V. Sládka zakoupil téhož roku nakladatel Jan Otto. V letech 1910-1914 redigoval také časopis Samostatnost, kde publikoval své četné články, ve kterých kritizoval vládní systém. Protože válečná cenzura byla mnohem přísnější než tiskové restrikce před válkou, jako odpovědný redaktor dostával jednu výstrahu za druhou, a to až do úplného zastavení listu v září 1914. Okamžitě po zastavení Samostatnosti přešel do časopisu Lumír, ze kterého vytvořil novou baštu odboje. Obava z jeho uvěznění dokonce přiměla v roce 1915 Masaryka, který tou dobou již pobýval v zahraničním exilu, aby prostřednictvím Beneše přemluvil Dyka k odchodu ze země. Přes počáteční výhrady slíbil, že na falešný bulharský pas odcestuje do Švýcarska. Problémy s doručením dokladu ale nakonec donutily Dyka zůstat doma. Od června 1915 začal na stránkách Lidových novin zveřejňovat na pokračování svůj román Tajemná dobrodružství Alexeje Iványče Kozulinova. Líčením poměrů v carském Rusku chtěl čtenáři zprostředkovat svůj náhled na nesvobodný život v Rakousko-Uhersku. Následně byly Lidové noviny na čtrnáct dní zastaveny a šéfredaktor Heinrich byl spolu s Dykem postaven před soud. Dyk ve psaní protidynastických článků ani poté neustal. Tato činnost a také vykonstruované obvinění z vlastizrady ho přivedly v roce 1916 do vězení. V tomto žaláři se pod dojmem vývoje

v naší knihovně: Krysař

Regionální výročí – prosinec

Emil Tšída – vlastivědný pracovník

13.01.1862 (Kdyně) – 01.12.1926 (Plzeň)

místa působení: Kdyněsko

Významný sokolský a vlastivědný pracovník, regionální historik Kdyněska a Pošumaví.

Jaromír Jindřich – ředitel hudební školy

11.09.1903 (Domažlice) – 06.12.1991 (Domažlice)

místa působení: Domažlice

První ředitel hudební školy v Domažlicích, hudebník a předseda Kruhu přátel dobrého umění. Otec Jaromíra Jindřicha mladšího a dědeček učitele hudby a zpěváka Kamila Jindřicha.

Josef Mánes – malíř

12.05.1820 (Praha) – 09.12.1871 (Praha)

místa působení: Újezd Svatého Kříže, Plzeň, Čechy pod Kosířem

Zakladatel a klasik českého novodobého umění a národní malby. Mezi roky 1859 až 1871 pobýval a tvořil v Újezdě Svatého Kříže.

Iva Kumpelrová – ředitelka Muzea Chodska

29.02.1944 (Praha) – 16.12.2011 (Praha)

místa působení: Domažlice, Babylon

Etnografka, ředitelka Muzea Chodska a autorka odborných článků a publikací.

Maxmilián Duffek – starosta

18.12.1856 (Domažlice) – 03.04.1926 (Domažlice)

místa působení: Domažlice

Dlouhá léta působil jako okresní starosta, autor řady národopisných publikací.

Jan Schnobrich – malíř

28.12.1656 (Horšovský Týn) – 27.09.1699 (Horšovský Týn)

místa působení: Horšovský Týn, Horšov

Autor vnitřních i vnějších maleb pro kostel v Horšově, činný mezi roky 1680 až 1699.

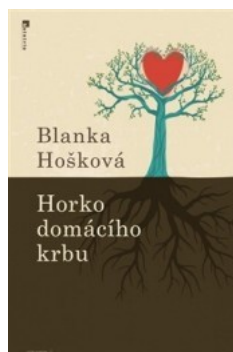
Novinky v knihovně

Vražda plán – Karel C. Grig

Napínavý román Karla C. Griga navazuje na to nejlepší z tradice české detektivky. Osvědčené ingredience autor zručně aktualizuje a čtenář má možnost odhalit v pozadí příběhu společenské souvislosti, jež se nápadně podobají realitě, jakou v Čechách dnes zažíváme...

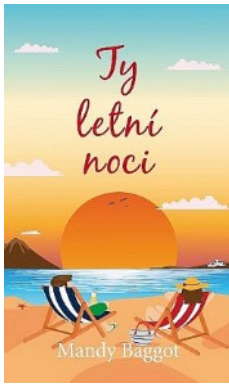
- krimi
- 291 stran

Horko domácího krbu – Blanka Hošková

Martina prožila dětství v dětském domově, a když se jednoho dne setká se svým budoucím manželem, spálí mosty, opustí zaměstnání a odejde s ním, aby s nadšením a plnou lásky rozdmýchávala „teplou domácího krbu.“ Proč se až barbotisková idyla postupně změní v peklo a příjemné teplo v nesnesitelný žár?

- román
- 222 stran

Ty letní noci – Mandy Baggot

Zářící slunce, jemný bílý písek, azurové moře a sexy mladý milionář – v ráji se přece nemůžete dostat do problémů, nebo ano? Imogen se to ale povede. Její bratr investoval všechny peníze do restaurace na ostrově Korfu a teď mu hrozí krach. Když se objeví bohatý Řek Panosa a chce tavernu koupit, zdá se, že není co řešit.

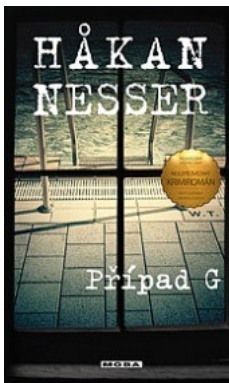
- pro ženy
- 399 stran

Poslední mise – Leo Kessler

Jatka druhé světové války skončila... Ne ale pro generála Pattona a už vůbec pro T-Force! Nad východní Evropou se zatahují mraky komunismu. Ouverturou k násilnému převzetí této části světa do rukou Sovětů a k jejich chystané megalomanské ofenzivě má být zmasakrování zbytků maďarské armády, které plánuje generál Uljanov.

- válečný román
- 217 stran

Případ G – Håkan Nesser

Komisař Van Veeteren má za sebou dlouhou a úspěšnou kariéru u maardamské kriminálky. Jen jediný případ se mu nepodařilo vyřešit – případ G. Před patnácti lety byla nalezena mrtvá žena na dně vypuštěného bazénu. Van Veeteren ví, že její smrt má na svědomí G., jeho nenáviděný bývalý spolužák.

- krimi
- 439 stran

Sněhurčina rakev – Kerstin Signe Danielsson & Roman Voosen

Švédsko 1972: Mladá, krásná nevěsta zmizí beze stopy během svatební hostiny společně se svým adoptivním bratrem Herbertem. O necelých padesát let později se její kostra objeví ve skleněné rakvi na zahájení výstavy sklářského umění. „Sněhurčina rakev“ měla být špičkovým exponátem sklářského muzea.

- krimi
- 436 stran

Stín olivovníku – Jo Thomas

Dnes si můžete koupit on-line téměř všechno. Ruthie Collinsová se rozhodla pro statek v Itálii. Když se Ruthie jednoho dne probudí a zjistí, že získala vysněný italský statek, její život se doslova obrátí vzhůru nohama. Okamžitě nasedne do auta a vydá se na cestu vstříc novému dobrodružství.

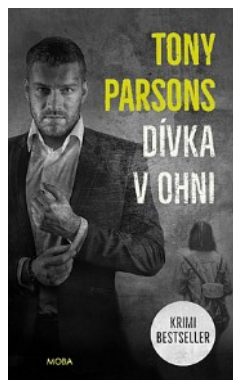
- pro ženy
- 335 stran

Slzy anděla – Darina Hamarová

Mladičká Bea, dcera jednoho z nevlivnějších a nejmocnějších mužů ve městě, zmizela za záhadných okolností bez jediné stopy. Do pátrání se dají tři nerozluční přátelé: investigativní novinář Giu, Jana, šéfredaktorka prestižního časopisu, a Luky, renomovaný advokát, který se specializuje na trestní právo.

- thriller pro ženy
- 315 stran

Dívka v ohni – Tony Parsons

Když teroristé za pomoci dronu způsobí pád letadla, které se zřítí na jedno z nejrušnějších londýnských obchodních center, rozběhne se řetězec událostí, které zasáhnou jak viníky, tak i nevinné. Detektiv Max Wolfe z policejní centrály ve West Endu se náhle ocitá uprostřed zásadního konfliktu...

- krimi
- 363 stran

Na zemské stezce – Martin Nesměrák

Na zemské stezce v blízkosti landštejnské zemské brány dojde k přepadení kupecké výpravy a následně záhadné vraždě rakouského šlechtice. Pozadí tohoto zločinu se snaží rozkrýt Adalrik ze Sichelbachu, velitel hradní posádky. Zdá se, že stopy vedou do blízkého Hradce.

- historický román
- 429 stran

Čas zrádců: Cambridgeská pětka – Hannah Coler

Cambridge je město špiónů. Svě o tom ví i charismatický profesor Hunt. Možná proto se tolik zajímá o práci Wery, kterou fascinuje špiónážní skupina Cambridgeská pětka – pět studentů, kteří se ve třicátých letech nechali zlákat ruskou tajnou službou a desítky let jí úspěšně předávali informace.

- thriller
- 362 stran

Vyhlídkami králů – Jiří Štekl

Jiří Štekl, autor známých a svými kresbami jedinečných rozhlednových průvodců, tentokrát připravil delikatesní publikaci, která je kompletně věnovaná hradním a zámeckým vyhlídkovým věžím. Odtud také její romantický název Vyhlídkami králů.

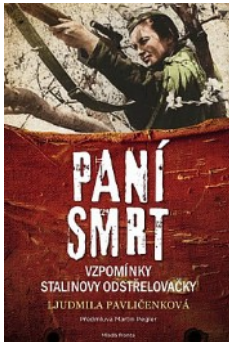
- cestopis
- 135 stran

Operace KARAS – Lubor Nedbal

V letech druhé světové války provedl II. (zpravodajský) odbor Ministerstva národní obrany československé exilové vlády v Londýně řadu zpravodajských operací, během nichž bylo do týlu nepřítele dopraveno vzdušným výsadkem několik desítek příslušníků československé zahraniční armády na Západě, kteří přicházeli na pomoc domácímu odbojovému hnutí.

- literatura faktu
- 428 stran

Paní smrt: Vzpomínky Stalinovy odstřelovačky

LJUDMILA MICHAJLOVNA PAVLIČENKOVÁ (1916-1974) byla jednou z nejúspěšnějších a nejobávanějších žen odstřelovaček všech dob. Když Hitler v červnu 1941 zahájil operaci Barbarossa, opustila univerzitní studia a vstoupila do Rudé armády. Odmítla nabídku stát se zdravotní sestrou a narukovala k pěchotě.

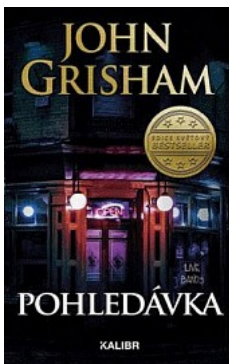
- literatura faktu
- 374 stran

Pátá oběť – J. D. Barker

Každý policista má případ, který se pro něj stane posedlostí. Detektiv Porter není výjimkou. Opičího vraha už měl na dosah, když ho z pátrání odvolala FBI, ale taková drobná překážka ho nemůže zastavit. Oficiálně se Porter a jeho tým věnuje případu mrtvé dívky, která byla nalezena pod zamrzlou hladinou laguny v chicagském parku.

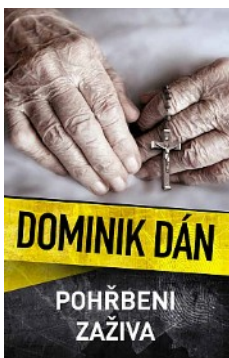
- thriller
- 566 stran

Pohledávka – John Grisham

Mark, Todd, Gordy a Zola začali studovat práva, aby změnili svět a udělali z něj lepší místo k životu. Zadluží se a nastoupí na tříletou soukromou školu. V posledním semestru si však postupně uvědomí, že něco je špatně – málokdo z absolventů tohoto ústavu složí advokátské zkoušky, natož aby si našel práci v oboru.

- román
- 333 stran

Pohřbeni zaživa – Dominik Dán

Každý touží dožít se šťastného, bezbolestného, pohodového a důstojného stáří, proto pracujeme, vyděláváme, šetříme, vychováváme děti – proto žijeme. Právě o holé životy jde také starým lidem pohřbeným zaživa v domě hrůzy. Tady začíná případ neuvěřitelné lidské krutosti a hyenismu.

- detektivka
- 310 stran

Potemnělý ráj – Markéta Harasimová

Lauře se splnil profesní sen – založila vlastní restauraci s poetickým názvem V Ráji a v podnikání se jí konečně začíná dařit. Ne každému je však její vzestup po chuti a ona tak musí čelit nejrůznějším útokům. Ty jí ale ve chvíli, kdy utrží tvrdou osudovou ránu, začnou připadat malicherné. Při tragické nehodě umírá Lauřin důvěrný kamarád.

- román
- 311 stran

Prokurátor – Paulina Świst

Třicetiletá a mimořádně atraktivní Kinga Błońska je šťastná žena. Tedy vlastně byla. Dlouhá léta žila po boku jednoho muže a jako brilantní advokátka dosahovala řady úspěchů v soudní síni. Teď jí však štěstí přestalo být nakloněno. Přistihla svého muže při nevěře, ale navíc se musela zhostit případu nebezpečného zločince.

- erotický román
- 290 stran

Překročit všechny hranice – Anie Ward

Věci, které mě děsí: Když Charlie pláče. Když se Ian neprobouzí. Když někdo střílí děti ve škole. Maddie Wilsonová má za sebou těžký úraz, který zanechal trvalé následky. Součástí léčby je i psychoterapie, při níž Maddie postupně odhaluje všechny svoje strachy. Bojí se svého manžela Iana. Má velké obavy o bezpečí malého syna Charlieho.

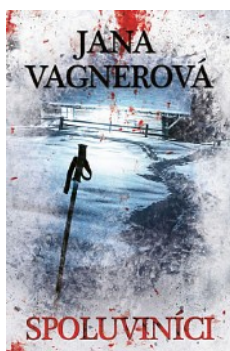
- thriller
- 358 stran

Spáč číslo 13 – Rob Sinclair

Byla to jejich nejsmrtečnější zbraň. Nyní jsou jeho cílem. Jako dítě ho unesli na Střední Východ. Tvrdým výcvikem ho přetvořili na jednoho z nejelitnějších bojovníků jeho generace. Přinutili ho dělat věci, které by žádný člověk dělat neměl - tím spíš, když nevěří doktríně, kterou hlásají.

- thriller
- 350 stran

Spoluviníci – Jana Vagnerová

Psychologický román Spoluviníci vypráví o devíti dlouholetých přátelích, kteří odjedou na zimní dovolenou do hotelu na vrcholku zasněžené hory. Znají se celou věčnost, jsou úspěšní, na první pohled šťastní a těší se, jak si pobyt pořádně užijí. Ale po proflámané noci zjistí, že jsou vinou ledovky odříznuti od okolního světa.

- thriller
- 489 stran

Obrázkové hádání

Uhodněte podle obrázků název knihy od uvedeného autora.

1) Edgar Allan Poe

a

2) Fjodor Michajlovič Dostojevskij

a

3) Lev Nikolajevič Tolstoj

a

4) Ernest Hemingway

5) Ernest Hemingway

a

6) John Steinbeck

O

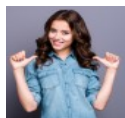
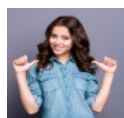
a

7) James Clavell

8) Kai Hermann, Horst Rieck

ze

9) Jonas Jonasson

, který

z

a

10) Ota Pavel

11) Karel Čapek

12) Jaroslav Foglar

od

13) Harper Lee

Jako

14) John Steinbeck

Na

od

15) Erich Maria Remarque

16) Alexandre Dumas, st.

17) Ken Kesey

nad

18) Pavel Kohout

červenec
srpen

19) Gabriel García Márquez

20) Anthony Burgess

řešení: Jáma a kyvadlo, Zločin a trest, Vojna a mir, Komu zvoní hrana?, Starac a mofe, O myšičh a lidech, Král krysa, My děti ze stanice ZOO, Stoletý satřik, který vylezl z okna a zmizel, Smrt krásných srnců, Bílá nemoc, Hoši od Bobří řeky, Jako zabít ptáčka, Na východ od ráje, Čas žít, čas umřít, Černý tulipán, Přelet nad kukáčtím hnízdem, Konec velkých prázdnin, Oči modrého psa, Mechanický pomeranč

JAK MLUVIT SE ŽENAMI - KNIHOMOLKAMI:

NEBEZPEČNĚ

CO UVAŘÍŠ?

NENÍ NIC V LEDNICI!

UKLIDNI SE!

TOHLE OPRAVDU SNÍŠ?

BEZPEČNĚ

ZVU TĚ NA VEČEŘI!

PŮJDEME NAKOUPIT?

OMLOUVÁM SE.

DÁŠ SI DORTÍK?

DOPORUČUJEME

UVAŘÍM, ČTI SI!

PŮJDU NAKOUPIT, ČTI SI!

*TADY MÁŠ PIN KE KARTĚ,
BĚŽ SI KOUPIT KNIHY!*

TADY MÁŠ DORTÍK KE ČTENÍ!

Historie domů v Horšovském Týně

Náměstí Republiky 51

Tento dům na náměstí Republiky 51 sloužil až do poloviny 70. let minulého století jako lékárna. První lékárna v Horšovském Týně byla v domě č. 14 v dnešní ulici 5. května a její majitel Mikuláš Dietl ji otevřel v roce 1819. Poněvadž lékárna značně vynášela, mohl si její majitel dovolit koupit v roce 1845 ve veřejné dražbě za 2 236 zlatých tento dům a stávající lékárnu tam přestěhovat. Ve druhé polovině 19. století nesla jméno „Salvator - Apotheke“ a byl na ní namalován Kristus Spasitel. V roce 1904 ji koupil Čech PhMr. František Tichý, přestavěl jí do dnešní podoby a opatřil ji německým a českým nápisem „Salvator – Apotheke Bischofteinitz“ a „Lékárna u Spasitele Horšovský Týn“. Další majitel PhMr. Leo Hauser ji v roce 1943 přejmenoval na „Stadtapotheke“ (městská lékárna).

Po skončení druhé světové války byla lékárna zkonfiskována. Její správu převzal 1. srpna 1945 z pověření zemského národního výboru PhMr. Jaroslav Beneš, který ji vedl až do roku 1976. Kromě svého zodpovědného povolání byl ještě myslivcem, rybářem a nadšeným zahrádkářem. Propagoval abstinenci a pilně bádával v okresním archivu. Psal články do horšovskotýnského Zpravodaje a publikoval v odborném farmaceutickém tisku. V letech 1967 až 1981 vytvořil pozoruhodné dílo o historii lékáren na Domažlicku.

*průčelí bývalé
lékárny kolem roku
1900*

29.06.2021

20. léta 20. století

1910

29.06.2021

Vánoční překvapení z knihovny

Máte rádi překvapení?

*Přijďte do Městské knihovny
v Horšovském Týně!*

*V době od 1. do 22. prosince 2021 si
můžete vypůjčit knihy zabalené jako
vánoční dárek a nechat se překvapit,
jakou knihu jste si půjčili. Kniha je krásný
dárek, který by pod stromečkem neměl
nikdy chybět!*

Městská knihovna
náměstí Republiky 102
346 01 Horšovský Týn
telefon: 379 422 572
mobil: 731 614 064
e-mail: knihovna@htyn.cz
knihovnaht@seznam.cz
<https://knihovnahorsovskytyn.webk.cz>

půjčovní doba:

Po	9:00 – 12:00	13:00 – 18:00
Út	zavřeno	
St	9:00 – 12:00	13:00 – 17:00
Čt	9:00 – 12:00	13:00 – 17:00
Pá	9:00 – 12:00	13:00 – 15:00